

නමෝතස්ස භගවතෝ අරහතෝ සම්මා සම්බුද්ධස්ස
නමෝතස්ස භගවතෝ අරහතෝ සම්මා සම්බුද්ධස්ස
නමෝතස්ස භගවතෝ අරහතෝ සම්මා සම්බුද්ධස්ස

‘රියස්ස භික්ඛවේ සිලස්ස
අනනුබෝධා අප්පට්චේදා
ඒව මිදං දිස මද්ධානං
සන්ධාවිතං සංසරිතං
මමංචේව තුම්භාකංච’

අපගේ පින්වත් මෂණියන් වහන්සේලා ප්‍රධාන ශ්‍රද්ධා බුද්ධි
සම්පන්න කාරුණික පින්වතුනි,

මේ පින්වත් පිරිස මේ මොහොතේ සුදානම් වෙන්නේ සසර දුක්
ගිහි නිවීම පිණිස ලොවුතුරා බුදු රජාණන් වහන්සේ දේශනා කළ
සද්ධම්මයෙන් බිඳක් ශ්‍රවණය කරන්න. ඒ නිසා අනවරාග්‍ර සංසාරයේ අපි
හැම දෙනාම වින්ද දුක් සිහිපත් කරලා එබඳු දුක් නැති කරන මේ
සද්ධම්මය කෙරෙහි සැදැහැ උපදවාගෙන, බොහෝම උවමනාවෙන්,
නොයෙක් නොයෙක් අරමුණුවල හිත දවන්න නොදී, තුණුරුවන්
කෙරෙහි සැදැහැ සිත් ඇති කරගෙන, මේ ධර්ම දේශනාව සංසාර දුකින්
එතෙර වන සද්ධම්ම අවබෝධයලබා ගන්න හේතුවේවා කියන එකම
කළම සිත් ඇතිකරගෙන බොහොම හොඳින් ශ්‍රවණය කරන්න ඕන.
කුමක් නිසා ද පින්වතුනි,

බුදු රජාණන් වහන්සේ දේශනා කරනවා

‘අනමතග්ගො යං භික්ඛවේ සංසාරා පුබ්බාකෝටි ක
පඤ්ඤායති, අවිජ්ජා තිවරණානං තණ්හා සංයෝජනා සන්ධාවතං
සංසරිතං මමංචේව තුම්භාකංච’

මහණෙනි, මෙම සසර අති දීර්ඝයි. මේ අති දීර්ඝ සංසාරයේ
මුල් කෙළවරක් පෙනෙන්නේ නෑ. පනවන්න පුළුවන් කමක් නෑ. අවිද්‍යාව
නමැති තිවරණයෙන් වැහිලා තණ්හාව නැමැති සංයෝජනයෙන් බැඳිලා
නුඹලාත් මාත් බොහෝ කාලයක් සසර ඒ මේ අත දිවුවා සැරිසැරුවා
කියලා තරාගතයන් වහන්සේ පෙන්වා වදාලා.

පින්වතුනි,

මේ සසර අපි නිකම්ම දිවුවේ සැරිසැරුවේ නෑ. මේ දිසී
සංසාරෙ එක ගමකෙදී තමන්ට ඇඟ ලේ කිරි කරලා පොවපු තමන්ගේ

ආදර්ශීය අම්මා මැරුණු දුකට අඩපු කඳුළු එකතු කළොත් සතර මහා සාගරේ ජලයට වැඩියි කියලා පෙනේවා, ඒවගේම දහදිය මහන්සියෙන් හම්බ කරලා තමන්ව පෝෂණය කළ පියා මිය පරලොව ගිය වේලාවේ අඩපු කඳුළු එකතු කළොත් ඒත් සතර මහා සාගරේ ජලයට වැඩියි කියලා පෙනේවා. ඒ වගේම තමන්ගේ දුව පුතා සහෝදරයා සහෝදරී අනික් ශ්‍රේණි තිතෙමින් මැරුණු වේලාවේ අඩපු කඳුළු එකතු කරන්න පුළුවන් නම් ඒත් සතර මහා සාගරේ ජලයට වැඩියි කියලා පෙනේවා. ඒ විතරක් නෙමෙයි. තිරිසන් ආත්මවල උපදිනකොට ගවයෝ වෙලා එළුවෝ වෙලා බැටළුවෝ වෙලා ඉපදන වාරවල බෙලි කැපුම් කනකොට ශරීරයෙන් ගලාගෙන ගිය ලේ එකතු කරන්න පුළුවන් නම් ඒත් සතර මහා සාගරේ ජලයට වැඩියි කියලා පෙනේවා වදාලා.

ඒ විතරක් නෙමෙයි පින්වතුනි,

මේ දිග්ගි සංසාරේ එනකොට අපේ ජීවිතවල ඇති, ඇස් දෙකම අන්ධවෙලා ගල්මුල් වල හැපී හැපී වැටෙමින් කාගෙවත් පිහිටක් සරණක් නැතුව ජීවිතේ අවසන් වෙච්ච වාරවල් මෙන්ම මෙව්වරයි කියලා කියන්න බැරුව ඇති. ඒ වගේම අත පය හතරම නැතිව පිලෙක් වෙලා ඉපදිලා දුක් විඳපු ජීවිත ඕන තරම් ඇති. ගස් ගල් පථිතවලින් වැටිලා හිස පොඩිවෙලා මැරුණා වාරවල් ඕනෙතරම් ඇති. හොරි කුණ්ඩ වගේ රෝග හැදිලා ජීවත්ව ඉද්දිම පණුවෝ ගහලා මැරුණා ජීවිත ඕනතරම් ඇති.

ඒත් පින්වතුනි, හවයෙන් වැහිලා නිසා අපට පේන්නේ නෑ. අපිට හොපෙනුනත් හවයතුල, ලෝකය තුළ එහෙම දුකක් තියෙන නිසා, ලෝක සන්වයා එහෙම දුකක් විඳින නිසා, ලොවුතුරා බුදු රජාණන් වහන්සේලා ලෝකෙ පහළ වෙන්නේ,

ඉතින්, ගෙවුන අතීතයේ බුදු රජාණන් වහන්සේලා ඕන තරම් ලෝකෙ පහළ වෙන්න ඇති. අනේ ඒ කාලෙදී අපි මනුස්ස ලෝකෙ නෑ. සතර අපෙය වෙන්නඇති. සමහර විට අසංඥ තලයක වෙන්න ඇති. සමහර විට අරුපී බුන්ම ලේකෙක වෙත ඇති. සමහර කාලවල මනුෂ්‍යයෝ වෙලා ඉන්නත් ඇති. බුදු රජාණන් වහන්සේලා ලෝකෙ පහළ වෙලා ඒත් අපි ඉතා ප්‍රාන්ත ප්‍රදේශයක ඉපදිලා කිසිම නුවණක් නැති, කෙළ නොලු, පඩි, හඟවා දෙන අරුතක් තේරුම් ගැනීමේ මානසික

ශක්තියක් නැති උත්පත්තියක් ලබලා ඉන්න ඇති. සමහර අවස්ථාවක අපි හොඳ නුවණ තියෙන හොඳ ශ්‍රාත ශක්තියක් තියෙන මනුෂ්‍යයෙක් වෙලා ඉන්න ඇති. ඒත් බුදුරජාණන් වහන්සේ ලොකෙ පහළ වෙලා ඉන්න නැතුව ඇති.

මේ කුමන හෝ කරුණක් නිසා ඒ එකම බුද්ධ ශාසනයක්වත් අපට ආදරයෙන්, ගෞරවයෙන් ඇසුරු කරන්න බැරිවුණා. නමුත්, අද අපිට බොහෝ වාසනාවන්ත අවස්ථාවක් ලැබිලා තියෙනවා.

බුද්ධාත්පාද කාලයක්

ඒ වගේම වටිනා මනුෂ්‍ය ජීවිතයක් හම්බවෙලා තියෙනවා සසර දුක්ගිනි නිවන සද්ධම්මය තියෙන වටපිටාවකුත් ලැබිලා තියෙනවා.

දැන් අවශ්‍යයි අපට ශ්‍රද්ධාව

ශ්‍රද්ධාව ඇතිකරගෙන මනාව කන් යොමු කරලා සද්ධම්මය ඇහුවොත් අපිට මේ ජීවිතයේම අපේ මිදීම, අපේ නිවීම හදාගන්න පුළුවන්. ඒ නින්දා මං හිතනවා, මං මේ මාතෘකා කළ ගාථාව, සූත්‍ර පාඨය වටිනවා කියලා.

තතාගතයන් වහන්සේ දේශනා කරනවා,

‘අරියස්ස භික්ඛවෙ සීලස්ස අනනුබෝධා අප්පට්චේදා ඒව මිදං දිස මද්ධානං සන්ධාට්ඨං සංසරිතං මමංචේව තුම්හාකංච’

මහණෙනි, මේ ආර්ය වූ ශීලය අවබෝධ නොකිරීම නිසා ප්‍රත්‍යක්ෂ නොකිරීම නිසා නුඹලාත් මාත් බොහෝ කාලයක් සසර ඒ මේ අත දවන ලදී. සැරිසරන ලදී. මොකක්ද ආර්ය වූ ශීලය කියලා කිවුවේ? දන් මේ පින්වතුන් අහලා තියෙනවා නේද දැන් අපි පෝයට සිල් සමාදන් වුණා. එතකොට ගෙදර දී පන්සිල් සමාදන් වුණා. බුදු රජාණන් වහන්සේ ලෝකෙ පහළවෙන්න ඉස්සර වෙලත් පන්සිල් තිබුනේ. අහල තියෙනවා නේද? බමුණු යුගයෙන් පන්සිල් තිබුණා.

බෝසතාණන් වහන්සේ මවුකුස පිළිසිඳ ගන්නකොටත් මහාමාහා දේවින් වහන්සේ අටසිල් සමාදන් වෙලයි හිටියෙ. උපෝසථ අෂ්ටාංග ශීලය ඒ කාලෙන් තිබුණා.

මං අහන ප්‍රශ්න මේකයි.

ඒදා තිබුන පන්සිල් අටසිල්වලයි, දැන් මේ පින්වතුන් සමාදන් වෙන මේ සිල් වලයි වෙනස මොකක් ද?

පිළිතුරක් - තෙරුවන් සරණ සහිතයි

හර්. තිසරණ සරණ සහිතයි කියන වචනෙන් මේ සිල්පදේ වෙනස් වෙනව ද?

බුද්ධිම සරණං ගච්ඡාමි

ධම්මං සරණං ගච්ඡාමි

සංඝං සරණං ගච්ඡාමි කියලා මේ ටික කියලා මම මේ පදවික සමාදන් වෙනකොට මේ පද ටිකේ වෙනසක් තියෙනව ද?

එදා පාණාතිපාතා චේරමණී සික්ඛාපදං සමාදියාමි අදත් පාණාතිපාතා චේරමණී සික්ඛාපදං සමාදියාමි. ඉතින් දැන් අපිට තිසරණය නම්, තිසරණ ගත වෙච්ච බව නම් මේ තුල තියෙන වටිනාකම එයින් මේ සිල්පද ටිකේ සිදුවෙච්ච වෙනස මොකක් ද?

පිළිතුරක් - නිවන් අරමුණු කරන බව

නිවන් අරමුණු කළා කිවුවට, කොහොමද නිවන අරමුණු කරන්නේ? දැන් මේ ශීලය තුලින් ම අපිට පෙන්නන් ඕන විශේෂයක්.

මේ පින්වතුන් දන්නවනේ ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය මඩන්න පුළුවන් එකක් නේ ද? පුළුවන්.

ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය කොටස් තුනකට බෙදෙනවා. ශීල, සමාධි, ප්‍රඥා.

එහෙනම් ශීලය වඩන්න පුළුවන් එකක් නේද? ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය ශීලය මඩන්න පුළුවන් ද, බැරි ද? පුළුවන්.

හොඳයි දැන් මේ පින්වතුන් අද සමාදන් වූන 'පාණාතිපාතා චේරමණී සික්ඛාපදං සමාදියාමි' මේ පන්සිල් ටික වඩන්න පුළුවන් ද ඕගොල්ලන්ට? වඩන්න පුළුවන් ද? ඔව්. ඕගොල්ලන්ට පුළුවන් නොකර ඉන්න විතරයි නේ. එහෙම නේද? කියන්න. කියන්න.

ඔව්.

එතකොට දැන් මොකක්ද මෙතෙත තියන වෙනස?

''දිට්ඨිංච අනුපගමිම සීලවා - දස්සනෙන සම්පන්නො

කාමේසු විනෙය්‍ය ගේධං - නති ජාතු ගමිහ සෙය්‍යං පුනරේතිති''

සිල්වතා මිත්‍යා දෘෂ්ඨියට නොපැමිණ දර්ශකයකින් යුක්ත නම් එයාට පුළුවන් කාමයට තියෙන තන්හාව, කෘදුරුකම දුරු කරලා නැවත මවු කුසකට නොඑන තත්වට පත්වෙන්න. ඉතින් මේ පින්වතුන්ට පුළුවන් වෙන්න ඕන, මේක ආර්ය ශීලයක් නම් ඉක්මණට ඒකෙ තියෙන

වෙනස කියන්න. කියන්න බෑ කියලා කියන්නේ නාම අපි එතන නෑ කියන එක මම හිතන්නේ.

සමහර විට මම වැරදිද දන්නේ නෑ.

මම අහන්නේ තව දහම් කරුණු නෙමෙයි.

මේ ශිලයම.

මගෙන් ඇහුවොත් ඔය වචනේ. මම ඉක්මණට බොහොම ක්ෂණිකව උත්තර දෙනවා. එදා මේ සිල් රිකේ වෙනසත් අද මේ සිල් රිකේ වෙනසත් මෙන්ම මේකයි කියලා.

පිළිතුරක් - සම්මා දිවිදියට පත්වීම.

හරි. සම්මා දිවිදිය තමයි. මම ඒක නෑ කියන්නේ නෑ. කොහොමද මේ පන්සිල් රික වෙනස් වුණේ.

දැන් මං අහන්නේ ගොඩක් දහම් කරුණු නෙමෙයි. මේ පන්සිල් පිළිබඳවම, අටසිල් පිළිබඳවම හොඳට නුවණ තියෙන්න ඕන. එතකොට තමයි, ආර්ය දර්ශනය මේ සීලය හා බැඳිලා තිබුණොත් තම යි. අපිට මේ සීලය වඩන්න පුළුවන් එකක් වෙන්නේ. නැත්නම් අපි දන්නේ එක දෙයයි. සිල් පදයක් කැඩුණොත් ඒක ආපත්ත හදාගන්න.

පාණාතිපාතා වේරමණී සික්ඛා පදං සමාදියාමි කියන සිල්පදේ කැඩුනම ඕගොල්ලෝ දන්නවා. මොකක් ද? නැවත සිල්පදේ සමාදන් වෙන්න.

මේකම තමයි ඊට පෙර යුගයෙන් තිබුනේ.

ඉතින්, අපි හරියට ශිලය පිළිබඳ දර්ශන මාත්‍රයකට ආවොත් ශිලය පිළිබඳ දැක්ම නිවැරදි වුණොත් අපිට එපමණකින්ම උපදිනවා.

කුමක්ද?

දර්ශනයෙන් පහකළ යුතු කෙලෙස් දුරු කරන මඟ උපදිනවා.

මේ ශාසනයේ සමාධියට කමටහන් නෑ.

මේ ශිලය රැක්කොත් ශිලයම සමාධිය පිණිස පවතිනවා. මේකට කියනවා සමාධි සංවත්තනික ශිලය කියලා.

ඒ තරම් මේ ශිලය ගැඹුරට යනවා.

මමම එහෙනම් මතක් කරන්නද?

එදා බුදු රජාණන් වහන්සේ ලෝකේ පහළ වෙන්න ඉස්සෙල්ලත් පන්සිල් අටසිල් තිබුණා. බුදු රජාණන් වහන්සේ ලෝක පහළ වුනාට පස්සේ, බුදු රජාණන් වහන්සේ ලෝකේ තුල්වත් හොඳ දෙයක් අයින් කරන්නේ නෑ. ඒ රිකම වැඩි දියුණුවක් කළා. මේ ශාසනයේ කෙනා මෙන්න මේ රික දන්නවා.

මේ පන්සිල් දන්නවා. පන්සිල් රකින්නේ ගිහි කෙනෙක් නම්,

පන්සිල් පද පහත් දන්නවා. ඒ පන්සිල් රැකෙන්නේ කොහොමද කියලා රැකෙන හේතුවත් දන්නවා. පන්සිල් කැඩෙනවා නම් කැඩෙන බවත් දන්නවා. පන්සිල් කැඩෙන්න හේතුවත් දන්නවා. පන්සිල් කැඩෙන්න යම් හේතුවකින් නම් ඒ හේතුව නැති කරන මගත් දන්නවා. සිල් ටිකත් දන්නවා. මේ ශීලය දැන් අපි අද රකින්නේ පුද්ගල භාවයකින්නේ. සොරකම් නොකරන්නේ මම. අනිවාර්යෙන් ම මම කියන වචනය නොකිවුවත් ඔය ක්‍රියාදාමය තුල පුද්ගලභාවය ඉක්මවා ගිය දුර්ශනයක් මතුවෙනවා. මේ සිල්පද සිට සමාදන් වුනාම, මේ සිල් පදය රැකෙනවා නම් රැකෙන්නේ මෙන්න මේ වගේ වටපිටාවක් නිසා නේද කියලා හේතුව දන්නවා. මේ සීලය කැඩුනා නම් කැඩුනේ මෙන්න මේ හේතුව නිසයි කියලා සීලය කැඩෙන්න හේතුවත් දන්නවා.

ටීට පස්සෙ සීලය කැඩෙන හේතුවක් තියෙනවා නම් ඒ හේතුව නැති කරන මගත් දන්නවා.

මෙන්න මෙපමණකින් ම මේ ශීලය ආර්යයි කියනවා. මේ සීලයට කියනවා අරිය කාන්ත සීලය කියලා. ආර්යයන් වහන්සේලා සතුටු වෙනවා, මේ ශීලයෙන්. මේ ශීලය මෙයාට පුළුවන් වඩන්න. මේ ශීලය වඩනවා. කොහොමද වඩන්නේ?

අද නැති කරනවා හෙට දවසේ දැක්ම වෙන්න පුළුවන්කම. සතුන් මරන්න පුළුවන්කම. හෙට මගේ අතින් සතෙක් මැරෙන්න තියෙන හේතුව අද නැති කරන්න පුළුවන් මෙයාට. මේක ස්වභාව ශීලය දක්වා ගෙනියන්න ඕනේ.

එතකොට සිල්පදය රැකුනොත් අපි නිතාගෙන හිටියට මම සිල් රකිනවා කියලා, කුමක් නිසාද මේ සිල්පදය රැකියා තියෙන්නේ?

බුදු රජාණන් වහන්සේ දේශනා කරනවා, හිත.

ඒකට හේතුව හිත.

මොකක්ද හිත?

ආලෝභ, අද්වේශ, අමෝහ.

ආලෝභ, අද්වේශ, අමෝහ කියන හිත රැක්කොත්, හිත නිබුණොත්මයි මේ ශීලය කියන එක පවතින්නේ. ඔන්න එයාට හොඳ හුවණක් එනවා. පන්සිල් සමාදන් වුනාට මේ සීලය කියන එක පවතින්නේ ආලෝභ, අද්වේශ, අමෝහ කියන මෙන්න මේ හිත නිසයි.

ඊට පස්සෙ සිල් පදය කැඩුනොත්, සිල් පද කැඩෙනවා නම් එයා ඒකට කණගාටු වෙන්නෙ නෑ. එයා පුද්ගල භාවයක් දකින්නෙ නෑ. එයා දකිනවා. හිත නිසා, මොකක්ද හිත?

ලෝභ, ද්වේෂ, මෝහ අකුසල හිත් නිසයි දුශ්භිල බව කියන එක එන්නෙ. සිල් පදය කැඩෙන්නෙ. මෙයා දැන් ශීලය රැකෙනවා නම් රැකෙන හේතුවත් දන්නවා. ශීලය කැඩෙනවා නම් කැඩෙන හේතුවත් දන්නවා. දැන් මෙයා සිල් රකින්න කියලා කරන්නෙ මොකක් ද?

මෙයා දන්නවා ලෝභ, ද්වේෂ, මෝහ අකුසල ධර්ම එන විදියට හිත හිතා හිටියොත් කවදාවත් මේ ශීලය රකින්න බැහැ. මොකද හේතුවල දහමක් තියෙන්නෙ. මේ සිල් ටික කැඩෙනවා.

ඉතින් අලෝභ, අද්වේෂ, අමෝහ කියන කුසල සිතක් හැම වෙලාවෙම පවත්වනවා නම් මෙන්න මේ හේතුවෙන් මේ ශීලය රැකෙනවා. ශීලය රැකෙනවා නම් ශීලය රැකෙන්න හේතුවත්. ශීලය කැඩෙනවා නම් ශීලය කැඩෙන්න හේතුවත් එයා දකින හින්දා මේ දුර්ගුණයෙන් ඉබේ ම මෙයා යොමු වෙලා තියෙන්නෙ මනස පැත්තට වෙනවා.

හිත හදාගත්තොත් මේ සිල් රැකෙනවා. දැන් අපි සත්තු මරන්නෙ නෑ කියන සිල් පදය සමාදන් වෙනවා. සමාදන් වුනාට හිත ඇතුලෙ ලෝභ, ද්වේශ, මෝහ කියන සිතිවිලි ඇති වුනොත් අපි දන්නෙ නෑ කැඩෙනවා. අපිට හේතුව කවදාවත් අනුවෙන්නෙ නෑ. අපි ඒකට කරන්නෙ මොකක් ද? ආපහු සිල පදය සමාදන් වෙනවා. මේ ශීලය කැඩිවිට හේතුව තිබුනා නම් කවදාවත් අපිට ඒක හම්බවුනේ නෑ. සීලය රැකෙන්න හේතුව තිබුනා නම් ඒක කවදාවත් අපිට හම්බවුනේ නෑ. ඒ හින්දා ඒ කැඩෙන හේතුව නැති කරන තැනට යන්න අපිට පුළුවන් කමක් ලැබුනෙ නෑ. ඉතින් අපිට අද දවසෙදී හෝ පුළුවන් කමක් තියෙන්නෙ ඕනෙ මේ ශීලය පිළිබඳව මනා අවබෝධයක් ඇතිකර ගන්න.

වෙන මොකුත් එපා.

මේ පින්වතුන් පන්සිල් රකින්න. පොහොය අටසිල් රකින්න පන්සිල් රැක්කොත් එපමණකින්ම අර්හත්වය දක්වාම එන්න පුළුවන්.

මොකද? ස්වාමීන් වහන්සේලාගේ උපසම්පදා ශීලය වගෙයි මේ පින්වතුන්ගෙ පන්සිල්. ඕකට කියන්නෙ ප්‍රාතිමෝක්ෂ සංවර ශීලය

කියලා. - ප්‍රාතිමෝක්ෂ-

නිවනට පමුණුවන ශිලයක් මේ තියෙන්නේ. නිවනට පමුණුවනවා වෙන්නේ කොහොමද? අන්න අර මම ඉස්සෙල්ලා මතක් කරපු විදියට, ඉස්සෙල්ලා පෙන්නපු විදියට ශිලයත්, ශිලය ඇතිවෙන හේතුවත්, ශිලය නැතිවීමෙන්, නැතිවෙන හේතුවත් දැනගන්න ඕන. ඊට පස්සෙ මේ පින්වතුන් ශිලය නැතිවෙන හේතුව නූපදින විදියට හැම වෙලාවෙම කටයුතු කළොත් ඒක තමයි ශිලය නැති කරන හේතුව නැති කරන මග. තව පැත්තකින් ගත්තොත් ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගයට මේ ශිලය නැති කරන හේතුව නැති කරන මග.

එතකොට, අපිට සිල් සමාදන් වුනා කියලා නිකම් ඉන්න බැහැ. වැඩක් තියෙනවා දවසෙම. මොනවා හරි දෙයක් කරනවා කියලා පොරොන්දු වුනොත් ඒක කරන්න ඕන නේද? කරන්න ඕන. දැන් අපි කියමුකො කුඹුරක් හරි හේනක් හරි රකින්න යනවනේ. හේනකට යනවා හේන රකින්න. හේන රකින්න කියලා ගිහින් පැලේ නිදාගෙන හිටියොත් හරිද? හරියන්නේ නෑ. රකින්න ඕන නේ. රකින්න මොකද කරන්න ඕන. ඒ සඳහා උත්සාහවත් වෙන්න ඕන. කෑ ගහන්න ඕන. වටේපිටේ ඇවිදින්න ඕන. සත්තුන්ට එන්න නැතිවෙන්න. බෝග ටික විනාශ නොවෙන්න. නේද? ඒ වගේ දැන් මේ පින්වතුන් සිල් රකිනවා කියලා අද දවසෙ පොරොන්දු වුනා නම්, සිල් රකින්න ඕන. අපි දැන් සිල් සමාදන් වෙලා ඉන්නේ කියලා පැත්තකට වෙලා හිටියට හරියන්නේ නෑ. පැලට වෙලා නිදාගත්තට හරියන්නේ නෑ.

ඒ වගේ කොහොමද සිල් රකින්නේ?

එහෙනම් මේ පින්වතුන් දන්නවා දවස පුරාම මේ දර්ශනයක් තියෙනවා දැන්.

මේ සිල් ටික රැකෙන්න නම් මේ සිල් ටික රැකුනා නම් අලෝභ, අද්වේශ, අමෝහ කියන සිත නිසයි. මේ සිල් පදේ කැඩෙන්නේ හෝ කිලිටි වෙන්නේ හෝ ලෝභ, ද්වේෂ, මෝහ සිත් නිසයි.

මම අද දවස පුරාවට ම ලෝභ, ද්වේශ, මෝහ කියන සිත් උපදින්නේ නැති විදියට ඉන්නවා.

අලෝභ, අද්වේෂ, අමෝහ කියන කුසල සිතක්ම පෙරටු කරගෙන ඉන්නවා. එහෙම ඉන්න මට මේ ශිලය කැඩෙන්න හේතුවක් නෑ. මේ ශිලය කැඩෙන්නේ නෑ. ඉතින් දවස පුරාම කුසල මනසිකාරයක

ඉන්නෙ කුමක් නිසා ද? ශීලයට ආදරේ නිසා.

යෝගවන්ත විජානති
න සෝ රක්ඛති ගෝ සනා
ඒවං සීලං අජිනන්නෝ
කිං සෝ රක්ඛිය සංවරා

හරක් ගැන නොදන්න කෙනාට හරක් රකින්න බැහැයිලු. ඒ වගේ සීලය ගැන නොදන්න කෙනාට සීලය රකින්න බැහැයිලු. සීලය කියන්නෙ මොකක් ද? සීලය රකින්න කොහොම ද කියලා දන්නෙ නැති කෙනා කොහොමද සීලය රකින්නෙ?

එහෙනම්, අපි ශීලය රකින්න ඕන.

ඒ කියන්නෙ අපි කොච්චර පුද්ගල භාවයකින් මේ දේ කරන්නෙ නෑ කියලා හිටියත්, හේතු ටික සම්පූර්ණ වුනොත් ඒ දේ වෙනවා. ඒ හින්දා සීලය කැඩෙන්න නියෙන හේතුව ඇති නොවන විදියට කටයුතු කරන එක තමයි මේ ආර්ය ශීලය කියලා කියන්නෙ.

මෙන්න මේ සීලයේ ස්වභාවය අපිට තේරුම් ගන්න බැර්වෙච්ච හින්දයි මෙච්චර කාලයක් අපි සසර ඒ මේ අත දිවුවෙ සැරිසැරුවෙ.

ඉතින් අපි කරන්න ඕන දේ තමයි ද්වස පුරාවට ම සිල් රකින්න ඕන. පන්සිලුත් එහෙමයි. පන්සිල් ටික පෙන්නුවෙ ඒ නිසයි. නව්ව, ගින, වාදින මේවා පෙන්නුවෙ නැත්තෙ ඇයි. ගෙවල් දොරවල් වල ඉන්නකොට ඕවා කැඩෙනවා. එතකොට බොරු කරන්න වෙනවා. පන්සිල් චිතරක් කැඩෙන්නෙ නැතුව ඉන්න පුළුවන්.

මොකද? රකින්න නියෙනවා ගෙදර ඉඳගෙනත් මේ ශීලය. මේගොල්ලො වැඩ කටයුතු කරන කොටත් දන්නවා මේ සිල්පදය කැඩෙන්න හරි කිලිටි වෙන්න හරි පුළුවන්. ලෝභ, ද්වේශ, මෝහ සිහිවිලි උපන්නොත් කොයි වෙලාවක හරි කැඩෙනවා.

ඒ හින්දා ගෙදර දොරේ වැඩ කට යුතු කරනකොට නිතරම ලෝභ, ද්වේශ, මෝහ ඇති නොන විදියට කටයුතු කරන්න ඕනෙ. මේක උපායක් ශීලය කියන එක. මේ විදියට ශීලය රකින්න හිත රැකගෙන

කටයුතු කළොත් හිත සමාධි වෙන්නේ ඉබේමයි.

නිවරණ දුරු වෙන්නේ ඉබේමයි.

එතකොට නිවරණ දුරු වෙනකොට අහලා තියෙන සද්ධම්මයක් තියෙනවනේ. පංච උපාදානස්කන්ධයේ උදය වැය බලන්න. මෙත් මේ දන්න දේ එදාට පෙනෙයි. තාම හැබැයි පේන්නේ නෑ. මෙන්න මේ සඳහායි අපි සිල්වත් වෙන්න ඕන. සිල් සමාදන් වෙන්න ඕන. එතකොට ආර්ය ශිලය කියනකොට වෙනස ඔන්න ඕකයි. තිරණයෙන් අපිට ආවේ ඔන්න ඔය අත්දැකීම. මේ පන්සිල් තිසරණ සහිතයි කියන එකෙන් කියන්නේ ඕකයි. ධර්මයේ පෙන්නුවා බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ සිල් පදයත් මේ ශිලය ඇතිවෙව්ව හේතුවත්, මේ ශිලය නැතිවෙන හැටිත් නැතිවෙන හේතුවත් පෙන්නුවා. ධර්මය කියලා කියන්නේ ඒකයි. තුණුරුවන් ඔතෙන්ට සම්බන්ධයි, සිල් පදයට.

එතකොට ඒ දහම තුණුරුවන් සහිතයි.

සිල් පදය කියලා කියන්නේ ඒ නිසයි. වටින්නේ අනිත් අයට වඩා, තිසරණගත ශිලයක් කියලා කියන්නේ ඒකයි. තුණුරුවන් සරණ යාමෙන් හම්බවුනා දර්ශනයක්. මේ ශිලය අරබයා තේරෙනවා හේද මේ පින්වතුන්ට?

ඔය පිළිබඳ මොනවා හරි ප්‍රශ්න ගැටළු තියෙනවද? මොකද මම කිවුවේ මම අද දේශනා විලාසයෙන් නෙමෙයි මේක කරන්නේ. ධර්ම සාකච්ඡාවක් විදියටයි කරන්න බලාපොරොත්තු වෙන්නේ. මේ පින්වතුන්ට වැඩියමක් අවබෝධ කරලා දෙන්න.

එතකොට අපිට මේ ශාසනයේ සමාධිය පිණිස පෙන්නලා තියෙන්නේ ශිලයමයි.

බුද්ධානුස්සති මෙත්තාව

අසුභං මරණස්සති

ඉති ඉමං චතුරාරක්ඛා

හික්ඛු භාවේය සීලවා

බුදුගුණ, අසුභය, මරණය, මෙත්‍රිය කියන මේ හතර සිල්වතා ආරක්ෂාව පිණිස වඩනවා. ආරක්ෂාව කියන කොට අපි හිතන්නේ මේ ඊක කරනකොට යක්කු පෙරේතයෝ, පිසාවයෝ අපිට ළං වෙන්නේ නැහැ කියලා.

එහෙම නෙවෙයි. මේ ශිලයේ ආරක්ෂාව පිණිස, සීලය

රැකෙන්නෙ මෙහෙමයි.

තමන් දුකට වැටෙන අකුසල කම් නොවී තමන්ව රැකෙන්නෙ මෙහෙමයි. ඒ නිසයි සිල්වතා හැම වෙලේ ම මේ ටික කරන්නෙ. මෙන්න මේ ටික කරන්න ඕන. එතකොට අපි සීලයක පිහිටියොත් මේ විදියට ඒ සිල්පද ටික සමාදන් වෙනවා. සමාදන් වෙලා, කරන්නෙ නෑ කියලා ඒ පොරොන්දුව ඉෂ්ඨ කරන්න නිතරම හිත රැකගෙන ඉන්නවා. අලෝභ, අද්වේශ, අමෝහ.

මේ විදියට කටයුතු කරනකොට, මේ හිතේ තියෙන ආවරණිය ධර්ම නැත්නම් නිවරණ ධර්ම දුරු වෙනවා.

දුරුවෙන දවසට ඇත්ත ඇති හැටිය දකිනවා.

මොකේද ඇත්ත ඇති හැටියෙ දකින්නෙ?

මොකක්ද ඇත්ත ඇති හැටියෙ දකින්නෙ අපි?

ඇත්ත ඇති හැටියෙ සමාධිගත මනසකින් දකින්නෙ?

සිතේ ක්‍රියාකාරීත්වය?

පංච උපාදාන ස්කන්ධයේ උදව් වැය?

එතකොට ඇත්ත ඇති හැටියෙ දකිනවා මේ දුක, මේ දුක ඇතිවීම, මේ දුක නැතිවීම, මේ දුක නැති කරන මග, මේ හතර යථාභූතව දකිනවා.

ඊට පස්සෙ මේ ආශ්‍රව, මේ ආශ්‍රව සමුදය, මේ ආශ්‍රව නිරෝධය, මේ ආශ්‍රව නිරෝධ ගාමිණී ප්‍රදිපදාව යථා භූතව දකිනවා.

එහෙම දකිනකොට සියළුම ආශ්‍රව ධර්ම ක්ෂය වෙලා යනවා. ඉතින් මෙන්න මෙබඳු වූ ඥාණ දර්ශනයක් නිසයි මේ සීලයේ පටන් ගැන්ම වෙන්නෙ.

මං අද මේ ටික මතක් කළේ සිල් සමාදන් වෙව්ව පිරිසක් ඉන්න නිසයි.

එතකොට මට උදේ ප්‍රශ්න වගයක් එවලා තිබුනා.

විශේෂයෙන් ම මම එකම එක කරුණක් මතක් කරන්න ඕන..

බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කළ මේ ධර්ම ටිකක් ගැඹුරු තැනකට නවා. ඒකෙන් මට තේරෙන විදියට මම පොඩ්ඩක් මතක් කරන්නම්.

මගේ මේ දේශනයෙන් පැහැදිලි කරලා දෙන්න කියලා කරුණු කිපයක් ඉල්ලලා තියෙනවා.

දර්ශනයෙන් පහකළ යුතු කෙලෙස් කියන්නෙ මොනවද? කියලා තව දුරටත් පැහැදිලි කරලා දෙන්න කියලා.

මෙතන කරුණු දෙකක් තියෙනවා.

දස සංයෝජන දන්නවනේ මේ පින්වතුන්, දන්නවා දස සංයෝජන කොටස් දෙකකට බෙදෙනවා. දිට්ඨිත් වන සංයෝජනත් වන ධර්මයෝ තියෙනවා. දිට්ඨි නොවන සංයෝජන පමණක් වන ධර්මයෝ තියෙනවා.

දැන් සක්කාය දිට්ඨි, විචිකිච්ඡා, සිලබ්බන පරාමාස කියන මේ ධර්මා තුන සංයෝජන, නමුත් දිට්ඨි සහගතයි අනිත් සංයෝජන හත සංයෝජන විතරයි. දිට්ඨියක් නැහැ. ඉතින් ඉස්සෙල්ලාම දිට්ඨි සහගත සංයෝජන දුරු කරපු කෙනාටම දිට්ඨි නොවන සංයෝජන දුරු කරන්න පුළුවන් වෙනවා.

උදාහරණ හැටියට කිවුවොත් අවිද්‍යාව නැති කළ කෙනාටම ආශ්‍රව ක්ෂය කරන්න පුළුවන්.

එහෙම නැතිව අවිද්‍යාව දුරු නොකළ කෙනාට ආශ්‍රව ක්ෂය කරන්න බැහැ. අවිද්‍යාව නිසයි ආශ්‍රව ධර්ම ඇතිවෙන්නේ.

අවිද්‍යා නිරෝධො - ආසව නිරෝධ

අවිද්‍යාව නැති වීමට ආශ්‍රව නැති වීම වෙනවා.

යම්කිසි කෙනෙක් ආශ්‍රව ධර්ම ක්ෂය කරන්න පටන් ගන්නවා නම් ඒ දර්ශනයකින් යුක්තවමයි. දර්ශන භූමියට පත් වෙනවා අවිද්‍යාව නැති වෙනකොට. එතකොට මං ඒකට උපමාවකින් කියන්නද? දැන් මේ පින්වතුන් වාහනේක යනවා කියන්නකො. ඔන්න දැන් යනකොට වාහනේ කැඩෙනවා. දැන් මේ ගොල්ලන්ට ප්‍රශ්නයක් තියෙනවා. වාහනේ යන්නේ නැ. වාහනේ කැඩිලා ප්‍රශ්නේ තේරෙනවා. දැන් කැඩිවිච්ඡා තැන දන්නේ නෑනේ. යතුර කරකවලා බලනවා. බැටරි වයර් හොල්ලලා බලනවා. ඔන්න කැඩිවිච්ඡා තැන හම්බවෙනවා. දැන් ඕගොල්ලො ඉස්සෙල්ලා වගේ කොහොම හරි වාහනේ ගෙනියන්න ඉලනවද? නෑ.

දැන් දන්නවා කැඩිලා තියෙද්දි වාහනේ ගියා නම් තමයි පුදුමේ. වාහනේ නොයන බවත් දන්නවා. නොයන්න හේතුවත් දකිනවා. ඒ හේතුව නැති කළාම වාහනේ ගෙනියන්න පුළුවන් කියලත් දන්නවා. හදන්න ඕන මෙන්න මෙහෙමයි කියලත් දන්නවා. තේරුනා නේද?

දැන් ඒ දැනුම තිබුණාට වාහනේ ගෙනියන්න පුළුවන්ද? බෑ. දැන් ඊට පස්සෙ මොකක්ද කරන්නේ. දැන් තමයි වාහනේ ගෙනියන තත්වෙට හදන මග සෙයා ගත්තේ නේද? එහෙම නේද?

දැන් තමයි අපි වාහනේ හඳුන්න හඳුන්න. ගෙනියන තත්වේට පත් කරගෙන හඳුන්න. ඔන්න දැන් ඒක හඳුන්න මෙහෙමයි කියලා දැනගත්ත ක්‍රමේට හඳුනවා. හඳුලා ඉවර වෙච්ච දවසට වාහනේ ගෙනියන්න පුළුවන් නේ. ඕදේ මං මට තේරෙන විදියට උපමාවක් කළේ. වාහනේ කැඩිලා වගේ තමයි අපේ ජීවිතේ ප්‍රශ්නය. ජරා, මරණ, දුක, ඉතින් මේ දුකට හේතුව හරියටම නොදන්න කෙනා මෙතනින්ම දුක නැතිකරගන්න හඳුනවා. අර හේතුව නොදන්න කෙනා යතුර කරකවා කරකවා කොහොම හරි අරගෙන යන්න හඳුන්න. ඒ වගේ මෙතනින්ම දුක නැති කර ගන්න හඳුනවා. ඒ වුනාට දුක නැති වෙන්නේ නෑන. වාහනේ ගෙනියන්න බෑ.

ඒපාර ඔන්න වාහනේ හොයන හේතුව හොයනවා.
 ඒ වගේ දුක හින්දා දුක නැතිකරන මග හොයනවා.
 ඇහැ අනිත්‍යයි.
 රූපය අනිත්‍යයි.
 චක්ඛු විඤ්ඤානය අනිත්‍යයි.
 චක්ඛු සම්පිස්සය අනිත්‍යයි.
 ඇහැ අනාත්මයි.
 ශරීරය අසුභයි.

මේ හැම එකක්ම මොකක්ද මේ. හේතුව සොයන තැනට තියෙන්නේ.

එතකොට මෙහෙම ගවේෂණය කරගෙන, කරගෙන යනකොට අපිට හම්බවෙනවා, මොකක්ද, වාහනේ කැඩුන හේතුව. ඒ වගේ දුක ආපු හේතුව. හේතුව කියනකොට මේ අපි දන්න මට්ටම නෙමෙයි. ඒ අපි දන්න මට්ටමෙන් ඔබ්බට ගිය යථාර්ථය. කැඩිච්ච තැනම හොයාගන්න තමයි මේ පර්යේෂණය. බැටරි වයර් හොල්ල හොල්ලා මේ ඇන්ජිම පරීක්ෂා කරන්නේ. මොකටද? කැඩිලා තියෙන්නේ කොතනද කියලා හොයන්න. ඒ වගේ මේ දුක ආපු හේතුව කොතනද කියන එක තමයි මේ හොයන්න. හොයනවා. හොයන කොට ඔන්න හම්බවෙනවා. තණ්හාව. තණ්හාව කියනකොට ඒත් තවම අපි දන්න මට්ටම නෙවෙයි. එයින් ගොඩාක් ඔබ්බේ.

එතකොට මේ හේතුව නැති කළොත් මේ දුක නැති වෙනවා කියලත් දකිනවා. මේ හේතුව නැති කරන්නේ මෙන්න මේ විදියටයි කියලත් දකිනවා.

ඔන්න ඕකට කියනවා දර්ශනයෙන් පහකළ යුතු කෙළෙස්
වාතුරාරිය සත්‍යය.

අවිද්‍යාව දුරු වෙනවා.

දැන් වාහනේ කැඩුන තැන දැක්කා කියලා වාහනේ ගෙනියන්න
බෑනේ.

ඒ වගේ පීච්ඡේ දුක දැක්කා.

දුක ඇතිවෙන හේතුව දැක්කා.

ඒ හේතුව නැති කළොත් දුක නැතිවෙනවා කියලා දැක්කා. මේ
හේතුව මෙන්න මේ විදියට පිළිපැදලා නැති කරන්න ඕන කියලා නැති
කරන මගත් දැක්කා.

දිට්ඨි ඥානං

දුක්ඛ සමුදයේ ඥානං

දුක්ඛ නිරෝධේ ඥානං

දුක්ඛ නිරෝධ ගාමිණී පටිපදාය ඥානං

නමුත් ගෙනියන්න බෑ. ආශ්‍රව ක්ෂය වෙලා නෑ තව. වාහනේ
හොඳින් හඳුන්න ඕනෙ. දැන් තමයි මග උපන්නෙ. මාර්ගය වඩන්න
කරුණු උපන්නෙ. දැන්.

තේරුණාද මේ පින්වතුන්ට මම කියන එක.

එතකොට ඒ වාහනේ කැඩුන තැන හැදවොත්, ටික ටික
හඳුනවා කියන්නෙ යන්න පුළුවන් තත්වට එනවා නේ. මෙන්න මේ
දර්ශනයට ආපු කෙනා යමක් කළොත් කරන්න ගත්තොත් ටික ටික
හැඳෙනවා. දුක නැතිවෙනවා.

එයිට මෙහා වාහනේ කැඩීවිට තැන හොයන්න යන කාලෙ. ඒ
කියන්නෙ වාහනේ නොයද්දි කැඩීවිට තැන හොයන්නත් අපි
පර්යේෂණයක් කළානේ නේද? ඒ කාලෙට කියන්නෙ ණෑ මාර්ගය කියලා.
ඒ උත්සාහය දක්ෂ වෙන්නෙ නෑ සියළු දුක අපෙත් ගෙවලා දාන්න. මේ
පීච්ඡයේ දි වත් අනාගතයේ දි වත්, ඒ මට්ටමේ දි පුණ්‍යාභිසංඛාරයක්
වෙනවා. කුසලයක් සිද්ධ වෙනවා. ඉතින් මම දකින දේ මෙහෙමයි.

දැන් අපි ඉපදීම, ලෙඩවීම, මහලු බව, මරණය මේ පීච්ඡේ
ප්‍රශ්නයක් තියෙනවා දුක. වාහනේ යන්නෙ නෑ. දුක දකිනවා. ඔන්න
දැන් ප්‍රශ්නෙ තියෙනවා. මේකට හේතුව මොකක් ද? කියලා කෙනා
කෙනා ලෝකෙ එක එක මට්ටම් වලට මේකට හේතුව සොයනවා. මේක
නැති කරන්න හේතු.

එතකොට අනිත්‍ය බව, දුක් බව, අනාත්ම බව. බල බලා මේ හොයන්නෙ යථාර්ථය. දුක ඇතිවෙව්ව හේතු මූලය හොයන්නෙ අපි.

එතකොට අපි මෙහෙම හොයාගෙන, හොයාගෙන, හොයාගෙන ගියොත් යම් දවසක ස්කන්ධ, ධාතු ආයතන කියන්නෙ අපේ විමර්ශනයට ලක් විය යුතු තැන්. කුමටද අපි මේවා විමර්ශනය කරන්නෙ. මොකටද සම්මර්ශනය කරන්නෙ.

මෙහෙම හොයාගෙන, හොයාගෙන ගියාම අපිට හම්බවෙනවා පරමත්ථ කියලා තැනක්. යමක් බෙදලා බෙදලා නැවත නොබෙදිය හැකි තැනක් තියෙනවා ලෝකෙ. අහලා තියෙනවා නේද සතර පරමාර්ථ ධර්ම කියලා. චිත්ත, චෛතසික, රූප කියලා.

මෙන්න මේ තැන දක්වාම අපේ පර්යේෂණය යනවා. එතකොට දන්නවා ලෝකෙ යථාර්ථය මෙන්න මෙතැනයි. මෙන්න මෙතන අපේ දර්ශනය නැති නිසයි මනස නැති නිසයි. ඒ අවිද්‍යාව නිසයි අපිට තණ්හාව ඇතිවෙලා මේ ලෝකෙ උපදින මට්ටමට ඇවිල්ලා තියෙන්නෙ කියලා.

මං මේ කතා කරන තැන ටිකක් ගැඹුරු, වෙනවා. එතකොට උදාහරණයක් හැටියට ගත්තොත් මේ තණ්හාව කියන එක යනවා අපේ සිතීමේ ධර්මයෙන් ඔබ්බට. දැන් මේ වේලාවේ දී එකපාරට විශාල වෙඩි සද්දයක් ඇහුනොත් ඔයගොල්ලෝ බය වෙනවද? ගැස්සෙනවද? ගැස්සෙනවා.

එතකොට ඔයගොල්ලෝ හිත නිතාද ගැස්සුනේ. ඔන්න මම දැන් බය වෙන්නයි යන්නෙ කියලා. නෑ. එහෙනම්, ඉබේමයි නේ.

එතකොට හිතීමේ පරාසයෙන් ඔබ්බට ගිය කෙල්ලෙසයක් තියෙන්නෙ.

ඒ ගැස්සෙන්නේ ඇයි? මේ පීචිතාශාව.

පීචිතේට තියෙන කැමැත්ත. මට කරදරයක් වෙන්න වෙයිද දන්නෙ නෑ කියලා.

හිතීමේ පරාසයෙන් ඔබ්බට ගිය මේ කෙල්ලෙසය ඕගොල්ලන්ට මම නෙමෙයි, මගේ නෙමෙයි, මගේ ආත්මය නෙමෙයි කියලා මනසිකාර මට්ටමෙන් නැති කරන්න පුළුවන් කියලා හිතනවද?

අඩි 20 ක් ගැඹුරු ප්‍රිඳක වතුර තියෙනවා. ඔයගොල්ලො අතේ තියෙන්නෙ අඩි 15 ක ලණුවක්. වතුර ගන්න පුළුවන්ද? දැන් ප්‍රිඳ උස්සන්න පුළුවන් ද ඉතිරි අඩි 5 ට. මොකක් ද කරන්න වෙන්නෙ? ලණු කැල්ලක් තව ගැටගහලම ගන්න වෙනවාමයි. ඊට මෙහා ගන්න පුළුවන් කමක් තියෙනවද වතුර? එහෙම ගන්න පුළුවන්කමක් නෑ. ප්‍රිඳ උස්සන්න පුළුවන් කමකුත් නෑ. ඒ වගෙයි අපටත් මේ හිනීමේ පරාසයෙන් ඔබ්බට ගිය කෙල්ලේසය හිතන සීමාව තුලින් නැතිකරන්න බහැ. ඒක උසස්ලා ආයේ ගන්න පුළුවන් කමකුත් නැහැ. ඉතින් ඒ හිනීමේ පරාසයෙන් ඔබ්බට ගිය මානසික මට්ටම අතහැරලා අපේ සිහිය හුවමා මේ තැන දක්වා හසු කර ගන්නයි අපි මේ පර්යේෂණය කරන්නෙ. ඒ කියන්නෙ වාහනේ කැඩිලා තියෙන හේතුව වූ තැනින්ම හම්බවෙන්න ඕනෙ අපිට.

තණ්හාව කියන කොට අපේ මට්ටම්වල තණ්හාව නෙමෙයි. උදාහරණයක් ගන්න දැන් කාම භූමියේ අපේ මට්ටමේ තණ්හාවක් තියෙනවනේ. මීට වඩා සියුම් ස්කන්ධ තියෙන්නෙ රූප භූමියේ නේ. ඊට වඩා සියුම් තණ්හාවක් තියෙන්නෙ අරූප භූමියෙ නේ. එතකොට මේ තණ්හාවේ කෙළවර, අපිට මේ මට්ටමෙන් රහත් වෙන්න බැහැ. අපි මේ හිත වඩන කොට අපිට රූප භූමියේ මට්ටමේ උපක්ලේශ මතුවෙනවා. ඒ මට්ටම දුරු කරනකොට අරූප භූමියෙ මට්ටමේ උපක්ලේශ හමුවෙනවා.

මේ තණ්හාවෙ යථාර්ථය ඔතෙන්නට යනකම් යනවා.

අපි තණ්හාවෙ යථාර්ථය කියලා දකින්නෙ අපි ඉන්න මට්ටම හම් වැරදියි.

එතකොට මේ භූමියේ ඉඳගෙනම තණ්හාව මේ මට්ටමට යනකම් ගිහිල්ලා නේද කියලා හම්බවෙන්න ඕන අපිට.

තේරුනාද මං කියන එක?

අයි ඒ එහෙම කියන්නෙ?

කාම භූමියෙ අයත් භවයෙ නේද ඉන්නෙ.

ජරා, මරණ වලින් මිදිලද?

රූපී භවයේ රූපී බ්‍රහ්මයෝ භවයෙද ඉන්නෙ. නැද්ද.

භවයෙ ඉන්න.

එයා ජරා මරණ වලින් මිදිලද? නෑ.

අරූපී බ්‍රහ්ම ලෝකෙ අය භවයෙද ඉන්නෙ. නැද්ද.

එයා ජරා මරණයෙන් මිදිලද නැද්ද. නෑ.

එහෙනම් මේ තණ්හාව කොතෙන්නට යනකම් ගිහිල්ලද?

එතෙන්නට ගිහිල්ලා.

තණ්හාවේ රළු කොටසක විපාක අපි විඳින්නෙ. අපි වින්දා කියලා මේක නිෂ්ඨාව නෙමෙයි. මෙතන මේ ගවේෂණය දැන් අපි කරන්නෙ වාහනේ කැඩිවිච තැන හොයනවා මේ. දැන් අපිට හම්බවෙන මට්ටමක් තියෙනවා තණ්හාව. අපි මේ හොයන්නෙ මොකටද? තණ්හා අනුසය කියන එක හොයා ගන්න. තණ්හාව ඇතිවෙලා තියෙන හේතුව කොතනද කියලා හොයාගන්න.

එතකොට මෙන්න මේ විදියට ස්කන්ධ, ධාතු, ආයතන, ගවේෂණය කරගෙන, කරගෙන ගියාම අපිට හම්බවෙන ඒකාන්ත වූ යථාර්ථයක්.

මොකක්ද?

මේ පින්වතුන් දන්නවා නේද සම්මත සහ පරමාර්ථ කියලා දෙකක් තියෙනවා.

තියෙනවා.

පරමත්ථ කියලා කියන්නෙ මොකක්ද?

යමක් නම් යථාර්ථය යමක් නම් වූ ස්වභාවය එසේම පවතින බව.

සම්මතය කියලා කියන්නෙ පේන්න තියෙනවා. යථාර්ථය වශයෙන් නැහැ. විමර්ශනයකට ලක්කළොත් අතුරුදහන් වෙනවා.

පරමාර්ථය පේන්න නෑ. විමර්ශනයකට ලක් කළොත් මතු වෙලා එනවා.

ඉතින්, මෙතන වෙනස අර වාහනේ කැඩුන තැන හොයාගන්න යනකොට අපේ පර්යේෂණයට ලක් වෙන්නෙ අපි ඉන්න ලෝකය සම්මතය. ඊට පස්සෙ කැඩිවිච තැන වගේ හම්බවෙන්න ඕන අපිට, තථාගතයන් වහන්සේ ඇති කල්හිත්, නැති කල්හිත් අපි දැනගත්තත් නොදැනගත්තත් ලෝකයෙ පවතින යථාර්ථයක් තිබුනා. ඕකට කියනවා යථාභූත ඥානය කියලා. මෙන්න මේකයි අපිට හම්බවෙන්න ඕනෙ. ඇත්ත ඇති හැටියට. පවතින ධර්මභාවය.

මෙන්න මේ තැන නොදන්නා වූ අවිද්‍යාව නිසයි අපි ඊට මෙහා මේ ඇවිල්ලා තියෙන්නෙ ඔක්කොම.

අපි දැන් මේ ඉන්නෙ එළියට ඇවිල්ලා. මෙහෙත් ආයෙ යන්න බැහැ. ආයෙ යන්න ඕන ඇතුලටම. එතකොට කාම භූමියෙ වතුරාර්ය

සත්‍යය, රූප භූමියෙ චතුරාර්ය සත්‍යය, අරූප භූමියේ චතුරාර්ය සත්‍යය කියලා එහෙම එකක් නැහැ. මේ යථාර්ථය ගත්තහම චතුරාර්ය සත්‍යය කියන තැනකට එනවා.

මෙන්න මෙතෙන්ටම එන්න ඕන අපේ දර්ශනය. එතකොට මං මෙතෙන්දි එක දෙයක් මතක් කළේ. චිත්ත, වෛතසික, රූප කියන පරමාර්ථය, ධර්මතාවය අපිට හම්බ වුනොත් මේ තමයි දුකේ අවසානය කියන තැන. එතකොට පුද්ගලභාවය අත හැරෙනවා. රූපය කියන එක ධාතු මාත්‍රයක් වෙනවා. ඔන්න ඊට පස්සෙ අපිට වාහනේ කැඩුන තැන හම්බවෙන තැනට එනවා.

දැන් මෙන්න මෙතන මේ කැඩුන එක හැදවෙන්න වාහනය ගෙතියන්න පුළුවන්. අපේ මනස මෙන්න මේ මට්ටමේ තිබුනොත් දුක නැතුව ඉන්න පුළුවන්.

ඒ සඳහා කළයුතු යමකුත් තියෙනවා.

මාර්ගයකුත් පෙන්වුවා තර්කයන් වහන්සේ මෙන්න මේ දේ කළ යුතුයි කියලා.

ඔන්න ඔය ටික අපි දකින්න ඕන. මෙන්න මේ දැක්මට කියනවා මොකක්ද දිට්ඨි සම්පන්නයි කියලා. එතකොට එදා ඉඳන් තනියම පීචත් වෙන්න දන්නවා එයා. පරපුත්‍යය රහිතයි කියනවා.

බණ අහන්න හම්බවුනත්, නැතත්

කෙනෙක් බණ කිවුවත් නැතත්

කැලෑවකට ගියත් නැතත්

තමන් තනියම පීචත් වෙන්න දන්නවා එදා ඉඳලා.

එච්චරට බලයි මං මේ කියන තැන.

ඒ දර්ශනයට ආවොත් ඕගොල්ලො මාර්ගයත් දන්නවා . ඒ කියන්නෙ වාහනේ කැඩුන බවත් දන්නවා නම්, නොයන බවත් දැනගන්නොත්, වාහනේ නොයන හේතුවත් නොයලා හම්බවුනොත් ඔයගොල්ලන්ට වාහනේ මේ කැඩුන තැන හැදවෙන්න වාහනේ ගෙතියන්න පුළුවන් කියලත් දන්නවා නම්, මෙන්න මෙහෙමයි හදන්නෙ කියලා හදන ක්‍රමෙන් ඔයගොල්ලො දන්නවා නම්, ඔයගොල්ලො ගාව අඩුත්, යතුරුත් තියෙනවා නම්, පිටින් බාස් උන්නැහේ කෙනෙක් ගේන්න ඕනෙද. එහෙම නොදන්න කෙනෙකුට හේද මේ වාහනේ හදන්න පිටින් බාස් උන්නැහේ කෙනෙක් ඕන වෙන්නෙ.

එහෙම හේද?

මං කියන එක තේරුනාද?

එහෙනම් යම්කිසි කෙනෙකුට, කෙනෙකුගේ වාහනය හදුන්න තව බාස් කෙනෙක් ගේන්න වෙන්න මොන වගේ කෙනෙකුටද?

වාහනේ හදුන්න නොදන්න කෙනාට නේ?

එතකොට, වාහනේ කැඩුන බවත් දන්නවා එ යා නොයන බවත් දන්නවා. කැඩුන තැනත් දන්නවා ඒක හැදවලම යන්න පුළුවන් කියලත් දන්නවා. හදුන හැටිත් දන්නවා.

හදුන හැටි දන්නවා කියන්නේ මාර්ගය. දැන් මෙයත් හදාගන්න පුළුවන්. ඒකයි කියන්නේ පරපුතය රහිතයි.

‘නියතො සම්බෝධි පරායතො’

නිවනට නියතයි.

ආයෙ කෙනෙක් උදවු කළත් නොකළත් යනවාමයි. ඉතින්. අපි ගාව ඔන්න ඔය දැක්ම ඇතිවුනොත් ඕකට කියනවා දුර්ගනයෙන් පහකළ යුතු කෙලෙස් දුරුයි කියලා.

දුර්ගන භූමියට පත්වෙලා කියනවා.

ඒකෙදි වාහනේ නොයනවා වගේ පෙන්නුවේ මොකක්ද? පංච උපාදානස්කන්ධා දුක්ඛා.

පංච උපාදානස්කන්ධය දුකයි කියලා දකිනවා.

දුකට හේතුව දකිනවා කොහොමද? කොතෙත්ටද?

දුකට හේතුව තණ්හාව. තණ්හාවට හේතුව එතනින් නතර කරන්න බෑ. තණ්හාවට හේතුව මෙහෙම ගිහිල්ලා දකිනවා අවිද්‍යාව කින තැන. ඒකයි මං කිවුවේ අපි අද තණ්හාව කියලා දුකට හේතුව තණ්හාවයි. තණ්හාව නැති වුනොත් දුක නැතිවෙනවා කියලා අපි මෙතනින් නේ දකින්නේ. ඉතින් මෙතනින් හරියනවා නම් බුදු රජාණන් වහන්සේට තිබුණා දුකට හේතුව තණ්හාව. තණ්හාව නැති කළොත් දුක් නැතිවෙනවා. ඒ හින්දා මහණෙනි, තණ්හාව නැති කළොත් දුක නැතිවෙනවා. ඒ හින්දා මහණෙනි, තණ්හාව නැති කරන්න කියලා, එහෙම පනවලා තියෙනවද කොහේවත්. නෑ.

දුකට හේතුව තණ්හාව. තණ්හාව නැති වුනොත් දුක නැති වෙනවා ඒ හින්දා මහණෙනි, සම්මා දිට්ඨිය ඇති රකගන්න. එහෙම නේද පෙන්නලා තියෙන්නේ. මාර්ගට පනවලා තියෙන්නේ සම්මා දිට්ඨි. ඇයි ඒ? තණ්හාව නැති කළොත් දුක නැතිවෙනවා නම් තණ්හාව නැති කරන්න කිවුවා නම් හරිනේ. ඔතනින් බෑ කරන්න. එතකොට පුද්ගලයෙක්ගේ දුර්ගනයට එනවා.

ඊට පස්සෙ තණ්හාවට හේතුව මොකක්ද කියලා පෙන්නවා. බුදු රජාණන් වහන්සේ. මොකක්ද තණ්හාවට හේතුව. වේදනාව, වේදනාවට හේතු එස්සය. මේ විදයට ගියාම අවිද්‍යාව කියන තැනටම යනවා. අවිද්‍යාව කියන කොට අවිද්‍යාව නිසා කර්ම රැස්වෙන හැටි වක්‍රය අනික් පැත්තට එනවා. අවිද්‍යාව නැති වෙනකොට කර්ම නැති වෙනවා.

එතකොට අවිද්‍යාව නැති වෙන්නෙ කුමක් නිසා ද?

විද්‍යා උප්පාද්‍යො අවිද්‍යා නිරෝධා.

සම්මා දිට්ඨි සා විද්‍යා - විද්‍යා උප්පාද්‍යො අවිද්‍යා නිරෝධා සම්මා දිට්ඨිය කියලා කියන්නෙ විද්‍යාවක්. විද්‍යා උපන් කල්හි අවිද්‍යාව නැති වෙනවා. අවිද්‍යා නිරෝධයෙන් සංඛාර නිරෝධයි. චක්‍රය හැරෙනවා. එතකොට මෙන්න මේ අවිද්‍යාව කියන තැනත් හොයාගන්න.

පංච උපාදානස්කන්ධය දුකයි.

දුකට හේතුව අවිද්‍යාව. අවිද්‍යාව කියන කොට දුකිනවා දැන් මේ අපේ මට්ටම නෙවෙයි දුකින්නෙ.

මේ පංච උපාදානස්කන්ද දුකනේ. මේ දුක දුක් වූ තැනට හටගත්ත හේතුව කියන තැන හම්බවෙන්න ඕන එතකොට මේ දුක හටගත්ත පිළිවෙලයි දැන් මේ හොයන්නෙ. එතකොට පේනවා ලෝකෙ යථාභූත ස්වභාවයක් තියෙනවා. මෙන්න මේ තැන නොදන්නා වූ අවිද්‍යාව නිසා කම් රැස්කරගෙන මේ පංච උපාදානස්කන්ධයක් හදාගත්ත හැටි. දුක ආපු හැටි පෙන්නවා. එතකොට මේ දුක නැතිවෙන්න හේතු ටිකත් පෙන්නවා. අවිද්‍යාව නැති වෙනකොට මේ ටිකත් නැති වෙන හැටි. සම්මා දිට්ඨි කියනකොට ඇත්ත ඇති හැටිය බලන්න ඇත්ත ඇති හැටිය කියනකොට ඒක කුමන ඇත්තක් වෙන්න ඕනද?

ඒ කියන්නෙ එක්කෙනෙකුට දෙන්නෙකුට විතරක් සාධාරණ වූ අනික් අයට සාධාරණ නොවන දේ ඇත්ත ද? සම්මා දිට්ඨිද? නෑ. එහෙනම් කාම භාවයට විතරක් නම් රූප භවයට අරූප භවයට නැත්නම් සම්මා දිට්ඨිද? යථාර්ථයද එහෙනම් රූප භවයට හරි කාම භවයට හරි විතරයි අරූප හවේට නැත්නම් සම්මා දිට්ඨිද? මේ ඇහැර රූප හවේට සාධාරණ ද? රූපී බ්‍රහ්මයන්ට කබලිංකාර ආභාරයෙන් යුක්ත ඇහැර තියෙනවද? නෑ. අරූපී බ්‍රහ්මයන්ට තියෙනවද? නෑ.

මං මේ කියන්නෙ යථාර්ථය

එතකොට මෙතන දී සම්මා දිට්ඨි කියලා කිවුවෙ.

කාම, රූප, අරූප කියලා තුන් හවයක් තියෙනවා නම් ඒ හැම තැනකට ම සාධාරණ වූ ලෝක යථාර්ථයක් තියෙනවා.

දැන් මම අම්මා කියලා කිවුවොත් ඒ මගේ අම්මා ඔයගොල්ලන්ටත් අම්මද? නෑ.

ඒකෙන් කියනවා මොකක් ද? මේක නිවැරදිව ඇත්තක් නෙමෙයි කියන එක. මොකද ඔයගොල්ලො ගාවට එනකොට බොරු වෙනවනේ. එහෙනම් යථා භූත ස්වභාවය ගත්තොත් මනුෂ්‍යයන්ටත්, බ්‍රහ්මයන්ටත්, දෙවියන්ටත්, තිරිසනුන්ටත් ලෝකෙ කාටවත් වෙනසක් වෙන්න පුළුවන් ද? බෑ.

එහෙනම් අපේ සම්මා දිට්ඨියට හසුවෙන්න ඕන ලෝකෝත්තර මාර්ගය මෙන්න මෙබඳු ඇත්තක්. මෙන්න මේ තැනට හිත තබලයි අපි දහම සම්මර්ශනය කරන්න ඕන. සම්මා දිට්ඨිය කියනකොට ඔතෙන්ටම ලැබෙන්න ඕන.

එතකොට සම්මා දිට්ඨි කියන මෙන්න මේ තැන ඉඳලා අපි ධර්මය සම්මර්ශනය කරන කොටයි, පංච උපාදානස්කන්ධ දුක ගෙවෙන්නෙ. එතකොට මේ පංච උපාදානස්කන්ධ දුක නැතිවෙන්නෙ මරණින් පස්සෙ එහෙම නෙවෙයි. මේ ජීවිතේමයි. ඉතින් මං මේ පෙන්නපු තැන ගැඹුරයි. ඉතින් මේකට එන ක්‍රමය තමයි මෙච්චර කාලයක් අපි කතාකළේ. වෙන එන්න තැනක් නෑ. එන්න ඉස්සෙල්ලා මේ කරුණ දැනගෙන ඉන්න ඕන. ස්කෝලෙ පළවෙනි පන්තියට බාර දෙන ළමයා පුතේ ඔයා 10 පංතිය දක්වා ඉගෙන ගන්න ඕන කියලයි බාර දෙන්න ඕනෙ. 10 පංතිය දක්වා ඉගෙන ගත යුතුයි කියලා 10 පංතියටම බාර දෙන්න පුළුවන් ද? බෑ. එහෙම බාර දන්නා කියලා මේ ළමයාට ඒ පංතියෙ වැඩ කරන්න බෑනෙ. නමුත් පළවෙනි පංතියට බාර දෙන කොට 10 පංතිය දක්වා පුතේ ඔයා ඉගෙන ගන්න ඕන කියලයි බාර දෙන්න ඕනෙ නේද? ඒ වගේ අපි යන්න ඕන කොතනද කියලා නිෂ්ඨාව ඉස්සෙල්ලා දැනගෙන අපි මෙතනින් පටන් ගන්න ඕන.

එහෙම නැති වුනොත් අපි මගට ගිහිල්ලා, අපි කරන්නෙ මොකක්ද?

කුමක් ද කළ යුතුවේ කියලා ප්‍රශ්න.

රටේ දේශකයන් වහන්සේලා දහ නමක් ධර්ම දේශනා කළොත්

ඔයගොල්ලෝ හරි අසරණ වෙනවා. ඇයි ඒ?

දේශන දහයක්. අපි දැන් මොකක්ද කරන්නෙ කියලා. නමුත් ඉස්සෙල්ලාම ඕන වෙන්නෙ, මම උපමාවක් කිවුවොත් ඔයගොල්ලට ගමනක් යන්න ඕන වුනොත් ගෙදර ඉඳන්ම ඉස්සරවෙලා ඉලක්ක පටක් තබා ගන්නවනේ.

මම යන්න කොහොට ද? තෙල්දෙණියට.

ඉස්සෙල්ලාම තියාගන්නා.

යන්න ඕන මෙන්න මෙහෙම පාරෙයි කියලා පාරත් දැනගන්නවා.

එහෙම යන තැනයි, යන පාරයි දැනගෙන තියෙනවා නම් ඔයගොල්ලන්ට ඉලක්කෙ සම්පූර්ණ කරගන්න පුළුවන්. එහෙම යන තැනකුයි පාරයි නැතුව ඵලියට බැහැලා ගියොත් මොකද වෙන්නෙ. අතරමං වෙනවා. එතකොට කියනවා හිස හැරුන අතේ යනවා කියලා. ඇයි තැනක් ඉලක්කයක් නෑනෙ. හැරුන හැරුන පාරවල් වලින් යන්න වෙනවා. ඒ වගේ ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය කියන්නෙ, ඒ කියන්නෙ අනුපාදා පරිනිර්වාණය කියන්නෙ මෙන්න මෙතනයි. ඒකට යන්න මෙන්න මෙහෙමයි කියලා ඉස්සෙල්ලා තැන දැනගෙන ඉන්න ඕන. දැනගෙනයි කටයුතු කරන්න වෙන්නෙ. ඉතින් මට මෙතෙන්දි මතක් කරන්න තියෙන දේ තමයි, මේ පංච උපාදානස්කන්ධ දුක, ඒ කියන්නෙ මේ බුදු රජාණන් වහන්සේ දේශනා කළ දේ දර්ශනයක්. හොඳටම ගැඹුරයි.

මේ ස්කන්ධ, ධාතු, ආයතන කියන මේ ඔක්කෝගෙන්ම මිඳෙන්න පුළුවන්. අටලොස් ධාතුවෙන්ම මිඳෙන්න පුළුවන්. පංච උපාදානස්කන්ධයෙන් මිඳෙන්න පුළුවන්. දොළොස් ආයතනයන්ගෙන් ම මේ ජීවිතේ ම මිඳෙන්න පුළුවන් තැනක් තියෙනවා.

ඒ ආයතන අරඬයා එක ශේෂයක් වත් දුක නොඑන තැනක් තියෙනවා.

ඒ මේ ඇස් දෙක වහගෙන එක තැනක ඉඳගෙන ඉන්නකොට එහෙම නෙවෙයි.

අපිට හිතන්නවත් බැරවෙයි.

මේ පින්වතුන්ට පුළුවන් ද? හිටගෙන ඉන්න ඉරියව්වයි හිඳාගෙන ඉන්න ඉරියව්වයි, ඇවිදින ඉරියව්වයි, ඉඳගෙන ඉන්න ඉරියව්වයි කියන හතර ඉරියව්ව තියෙනවනෙ. ඔය ඉරියව්ව හතරින් තොරව යමක් හිතන්න පුළුවන්ද; න මන්ගෙ ජීවිතේ ඔය ඉරියව්ව

හතරෙන් තොර යමක් හිතන්න පුළුවන්ද? බෑ නේ ද? බෑ.

ඔය ඉරියව් හතරම දක.

මං මේ ටික කිවුවොත් ඔයගොල්ලො පිළිගන්නෙ නැතිවෙයි. මේ ටික තමයි ලෝකෙ. කෙනෙක් දකෙන් මිදෙන්න නම් මේ හතර ඉරියව්වෙන් ම මිදෙන්න ඕන. ඉඳගෙනම හිරියොත් ඒක දකක් වෙනවනේ. එතකොට ඔන්න ඉඳගෙනම හිරියොත් ඉඳගෙනම ඉන්න එක දකක් වුනොත් ඒ දක නැති කරන්න ඕගොල්ලන්ට පේන්නෙ මොකක්ද? හිටගන්නොත් සැපයි කියලා පෙනෙයි. දැන් හිටගෙනම හිරියොත් එතකොට ඒ ඉරියව්ව දකක් වෙනවානේ. එතකොට ඕගොල්ලන්ට සැපක් කියලා පේන්නෙ මොකක්ද? ඉස්සෙල්ලා ඕගොල්ලො දකයි අමාරුයි කියපු ඉඳගෙන හිරි ඉරියව්ව ඕගොල්ලන්ට පෙනෙයි සැපයි කියලා. ඉතින් මේ දුකේම එක පැත්තකට දකයි කියනවා දුකේම අනික් පැත්තට සැපයි කියනවා. ඉතින් ඔයගොල්ලො මේ ඉරියව් හතරම දකයි කියලා යම් කලක දැක්කොත් ඒ දුකේ කලකිරිලා නොඇලීමෙන් මිදුනොත් ඔයගොල්ලො මේ ඉරියව් හතරෙන් එකකට වත් දකවත්, සැපවත් කියන්නෙ නෑ. එතකොට හැබැයි මෙහෙම ප්‍රශ්නයක් තියෙනවා.

මං මේ කියන එක අපිට ටිකක් වත් හිතාගන්න පුළුවන් නම් ඒ කියන්නේ අපිටත් මේ දුකම් නුවණ තියෙනවා.

අපිට හිතන්න බෑ කිය ලා කියන්නෙ ඒකමයි අපිට ඒ තැන නෑ කියන්නෙ.

මාළු ටැංකියක ඉන්න මාළුන්ට මම ගිහිල්ලා කිවුවොත් මේ ලෝකෙ ඔව්වර විතරක් නෙමෙයි. තව වාහන තියෙනවා, පාරවල් තියෙනවා, මනුෂ්‍යයෝ ඉන්නවා කියලා ඒ මාළුන්ට කතා කරන්න පුළුවන් නම් කියයි බොරු කියන්න එපා කියලා නේද? නමුත් එහෙම ඒවා නැද්ද? තියෙනවා.

අැයි එතකොට මාළු ඒක පිළිගන්නෙ නැත්තෙ.

එයා දකින්නෙ නැති හිසා.

ඒ වගේ අපි මේ පංච උපාදානස්කන්ධ ලෝකයම විතරක් ඇසුරු කරන හිසා පංච උපාදානස්කන්ධයෙන් මිදුන දුර්ගතයක් ගැන හිතෙන්නෙ නෑ.

හිතුවොත් මෙහෙම දේවල් තියෙනවද කියලා හිතයි අපි.

අපි යම් රූපෙකින් වේදනාවකින් සංඥාවකින්, සංඛාරයකින්, විඥානයකින් රහතන් වහන්සේ පනවයි නම්, රහතන් වහන්සේට ඒ ධර්මයෝ නිරුද්ධයි. මේක පටලවා ගන්න එපා. ගැඹුරුයි. කියලා

කිවුටේ ඒකයි. අපි යම් රූපයක් බලලා අපේ උපාදානය දුරු වෙලා නැති නිසා. අපේ කෙලෙස් දුරු වෙලා නැති නිසා, අපිට ස්කන්ධ උපදින විදියට බලලා, අපි ‘අර රහතන් වහන්සේ’ කියලා කිවුවොත්, ඒ අපිට පේන අපි පරිහරණය කරන මානසික මට්ටම ඒ ධර්මතාවය එතනින් පරිහරණය වෙන්නෙ නෑ. එතෙන්නට. එතන අපේ මට්ටමින් මිදිලා පවතින්නෙ. එහෙම ධර්මතාවයක් තියෙනවා.

තාම අපි ඉන්නෙ ටැංකියෙ හින්දා අපිට පේන්නෙ නැත්තෙ. නේද?

ඉතින් මට මෙතෙන්නිදි මතක් කරන්න ඕන එක දෙයක්.

මේ අපි ගාව දැන් තියෙන දහම් දැනුමක් තියෙනවානේ. මේ දහම් දැනුම බැලුවාම අපි නොදන්නා දේකුත් නෑ. හරියට ගවේෂණය කරගෙන කරගෙන ගියාම හරියට දන්නා දේකුත් නෑ කියලා හිතෙනවා.

අයිය දැන් හැමෝටම බය නැතිව තනියම මේ කාරණාව කරගන්න පුළුවන් තැනකට ඇවිල්ලා ඉන්නවද? සියළු ආශ්‍රව ධර්ම ක්ෂය කරලා මහ රහත් බවට පත්වෙන්න පුළුවන්ද? කිසිම බයක් සැකක් නැතුව කැලේකට යන්න පුළුවන්ද?

මම නෑ කිවුවොත් වැරදියි. මොකද මම දන්නෙ නෑනේ. නමුත් අපි දහම නොදන්නවත් නෙමෙයි නේ. දැන් මේකෙ තියෙන්නෙ මේ දන්න එක වැරදියි කියන එක නෙමෙයි. පිළිවෙලකට අපි සකස් කර ගනිමු. මේ මොනවා හරි දෙයක් නෙමෙයි අපි කතා කරන්න ඕන. අද දවසෙදි අපිට්කක් කතා කරමු.

එහෙනම් හරියටම අපි දැන් මොකක්ද කරන්න ඕන. අපි මාර්ගය ගැනත් දන්නවා. මෙන්න මේ ටික අපි හරියට ම දැනගන්න ඕන. දැනගත්තහම අපිට පුළුවන් තනියම හරි ආශ්‍රව ක්ෂය කරගන්න තැනට එන්න. හැබැයි,

‘ජානතො හං භික්ඛවෙ පස්සතො ආසවා නං බයං වදාමි’ දන්න කෙනාට දකින කෙනාට ආශ්‍රව ක්ෂය වීම කියමි. එතකොට, මේ දර්ශනය දැනගන්නත් ඕන. දැකගන්නත් ඕන. දකිනවා කියන මට්ටම මොන වගේ ද?

මේ ලෝකෙ දුකයි කියන එක දකින්න ඕන අපි.

ලෝකෙ දුකයි කියන එක දකින්න නම්, අපිට ලෝකෙන් එතෙර නුවණක තියෙන්න ඕන.

මොකද, පෙරලෙන දෙයක් ඇතුලෙ නොපෙරලි ඉන්න පුළුවන් ද? කැරකෙන දෙයක් ඇතුලෙ කැරකෙන්නෙ නැතුව ඉන්න පුළුවන් ද?

පුළුවන්, පුළුවන්, අපි ඉන්නෙ.

දැන් ලෝකෙ කරකෙනවා. කරකෙන දේ ඇතුලෙ නම් කරකෙන්නෙ නැතුව ඉන්න පුළුවන් නේද? නමුත් පෙරලෙන දෙක් ඇතුලෙ නම් නොපෙරලි ඉන්න බෑ, දැන් උඩක ඉඳන් වාහනයක් හරි ටොරියක් හරි පෙරලෙනවා නම් ඒක ඇතුලෙ අපි හිටියොත් පෙරලෙනවාමයි නේ. පෙරලෙන දෙයක් ඇතුලෙ නොපෙරලි ඉන්න පුළුවන් කමක්නෑ.

එතකොට, ඒ වගේ මේ ලෝකෙ ඇතුලෙ ඉඳගෙනම නම් ලෝකෙ අනිත්‍යයි, දුකයි, අනාත්මයි කියලා බලන්න බෑ. පොළොවෙ හිටගෙන ඕගොල්ලන්ට වට පිටාව බලන්න පුළුවන්. ඔක්කොම බලන්න පුළුවන්. ඒත් හිටගෙන ඉන්න තැන පේනවද?

කකුල් දෙක තියෙන තැන පේනවද? නෑ. මුළු පොළොවම දැක්කද ඔයගොල්ලො එතකොට. එහෙනම් මුළු පොළවම දකින්න මොකක්ද කරන්න වෙන්නෙ. අඩු ගානෙ උඩ පැහලාවත් බලන්න වෙනවානේ.

ඒ කියන්නෙ එතකොට පොළවෙන් වෙන් වුනොත් ම මිසක නැත්නම පේන්නෙ නෑ නේ.

අපේ පීචිතය වෙලා නම්,
දුක මම වෙලා නම්,
දුක මගේ වෙලා නම්,
අපිට දුක පිරිසිඳ දකින්න බැහැ.
පේන්නේ නැහැ.

අපි දුකෙන් අයින් වෙලා හිටියොත්, ලෝකෙන් අයින් වෙලා හිටියොත් තමයි ලෝකය පිරිසිඳ දකින්න පුළුවන් වෙන්නෙ.

ඒ හින්දා ඉස්සෙල්ලාම අපි කරන්න ඕන ලෝකය පිරිසිඳ දකින ඒ ශ්‍රද්ධා දර්ශනය මොකක්ද කියලා තෝරා ගන්න ඕන.

ඒ තැනට හිත තිය නියා බලනකොට තමයි ලෝකය අනිත්‍ය දෙයක්, දුක් දෙයක්, අනාත්ම දෙයක් කියලා තේරෙන්නේ.

ලෝකෙ තුල ඉඳගෙන බැලුවට ඒක පේන්නේ නැහැ. ලෝකෙ අනිත්‍ය දෙයක්, දුක් දෙයක් කියලා දකින්න ඕනෙ. එදාටයි දුක් කලකිරෙන්නෙ.

දැන් මේ අපි දන්න මට්ටම නෙවෙයි.

දැන් පාරෙ යනකොට අශුවී ටිකක් තිබුනොත් මේක අසුහ බව ඕගොල්ලො හිතන්න ඕනෙද?

අයියෝ මේක අසුහයි නේද ජරාවයි නේද කියලා හිත හිතා

බලන්න ඕනෙද? නෑ.

ඇයි ඒ. පේනවා.

ඔන්න ඕක තමයි පේනවා කියලා කියන්නෙ.

ඔයගොල්ලෝ සුහයි, සුහයි කියලා හිතන්නකො.

ඒත් එකෙ ඇතුලත තියෙනවා නෑ අසුබයි කියන එක. ඇයි ඒ? පේන මට්ටම.

පේන හින්දම ඔයගොල්ලෝ ඒකෙ කලකිරිලා ඉන්නෙ ගන්නෙ නෑ පේනවා කියනකොට ඒ ගැන හිතුවත් නැතත් පේනවා. ඒ වගේ මේ සියලු ලෝකයම දුකයි කියලා ඔයගොල්ලෝ හිතුවත් නැතත් ඔය විදියට ම පෙනෙන දවසක් ආවොත් එදාටයි කලකිරෙන්නෙ. ඔන්න ඔය තැන දක්වා තමයි දැකීම කියලා කියන්නෙ. දැකීම කියන තැනට එන්න ඕන.

එතකොට ලෝකය අහිත්‍ය දෙයක්, දුක් දෙයක්, අනාත්ම දෙයක් කියන දැකීමට එන්නෙ අපි. කොහොමද කියලා බලාගන්න ඕන. ලෝකය අහිත්‍ය දෙයක්, දුක් දෙයක්, අනාත්ම දෙයක් කියලා දකින්න නම් අපිට තියෙන්න ඕන ලෝකෝත්තර නුවණක්. ලෝකෝත්තර නුවණක් කියන්නෙ මොකක්ද? ලෝකයෙන් එතෙර වූ නුවණක් තියෙන්න ඕන. ලෝකයෙන් එතෙර වූ නුවණකට හිත තබලයි අපි මේ ලෝකය අහිත්‍ය දෙයක් නේද? දුක් දෙයක් නේද ? අනාත්ම දෙයක් නේද කියලා ලෝකයේ නොඇලීමට කලකිරීමට බලන්නෙ.

එහෙම නුවණ තබාගෙන ලෝකයේ කලකිරීමට බලන කෙනාටයි, ලෝකෝත්තර දහමෙ රතියක්, ඇල්මක් ඇතිවෙන්නෙ. මේ නුවණ ආවත්, ලෝකෝත්තර නුවණක් තිබුණත්, ලෝකය තුල ආශ්වාදය වැඩි වුනොත් ලෝකෝත්තර දහම තුල හිත රැඳෙන්නෙ නෑ. රූපය අහිත්‍ය වශයෙන්, දුක් වශයෙන්, අනාත්ම වශයෙන් අසුභ වශයෙන්, අසාර වශයෙන් බැලිය යුත්තේ, ලෝකෝත්තර නුවණ තබාගෙන. ඒ තුල හිත නොරැඳෙන හිසා, මේකේ ආදිහව ටික බැලිය යුතුයි. ඒ මෙතෙන්ට එන්න. මෙතන පිහිටා සිටින්න.

ඒ හිසා අපි ලෝකෝත්තර දහම, දර්ශනය ගැන මම ටිකක් මට තේරෙන විදියට මතක් කරන්නම්. මෙන්න මෙතන ඉඳලා අපි කුමානුකූලව ටිකක් කතා කරමු. මෙතන දී එකම එක කරුණක් මම මතක් කරනවා.

ඉතාම සියුම්.

ඉතාම ගැඹුරයි.

හොඳ අවධානයෙන් ඉන්න.

අපි වෙනදාට කතා කරන උපමා තිබුණා.

ඇතිවීම නැතිවීම බලන හැටි.

අර පොකුණකට සතෙක් එබුනම වැටෙන ඡායාවක් ගැන
අහලා තියෙනවා නේද?

හැමෝම අහලා තියෙනවද?

දැන් අපි සිතන්නියෝගේ උදය වැය දන්නේ මේ මේ හේතු නිසා
යමක් හටගෙන හේතු නැති වෙනකොට නැති වෙනවා කියලානේ. නේද?

එතකොට, ඒක වැරදි නෑ.

නමුත් මම හිතනවා ඒ අපි දන්න ක්‍රමයට වඩා ටිකක් වැඩි දියුණු
විය යුතුයි කියලා.

දැන් අපි කියමු. තිරිසන් ගත සතෙක් හරි කවුරු හරි පොකුණට
එබෙන කොට පොකුණේ එයාගේ ඡායාව වැටෙනවා. ආපහු අහකට
යනකොට ඡායාව නැතිවෙනවා. තේරුණාද?

එතකොට පෙර නොතිබීමයි මේ ඡායාව පොකුණේ හට ගන්නේ.
අහකට යනකොට ඉතිරි නැතිවීම නැති වෙනවා. තේරුණාද? ඔන්න
හේතු නිසා හටගත්ත ඒක හේතු නැති වෙනකොට නැති වෙනවනේ.

ඔන්න පොකුණකට එබෙනකොට අපේ ඡායාව වැටෙනවා.
අහකට යනකොටම අපේ ඡායාව නැතිවෙනවා. එතකොට, මේ හේතු
නිසා හටගත්ත ඵලය හේතු නැති වෙනකොට නැතිවෙනවා.

අපි විදුර්ගතාවට ඉලක්ක වෙන්නෙ මෙන්න මේ වගේ මානසික
මට්ටමක් නේ.

ඇහැක්, රූපයක් නිසා පෙනෙන බවක් වෙනවා.

ඇහැත්, රූපයත් දෙක නැති වෙනකොට පෙනෙන දේ නැති
වෙනවා. එහෙම නේද?

එතකොට මේ ආයතන ද්‍රෝණිම ස්වභාවය ඕකනේ. ඕක
නමයි ඇත්ත.

ඕක නමයි අපිට යන්න තියෙන මග.

නමුත් ඔයිට ඔබ්බෙන් දුර්ගතයක් තියෙනවා.

ඒක දැනගෙනයි මේක කරන්න ඕන කියලා මම කියන්නේ. අපි
නිකම් කියමු.

මිරිගුව කියන තැන අපට ජලය පේනවනේ.

ඔන්න ඇහැත් රූපයත් දෙක ගැටෙන කොට අපට ජලය

පේනවා. ඇහැන් රූපයත් දෙක නැතිවෙන කොට ජලය නැතිවෙනවා. දැන් ජලය කියපු එක තියෙනවා නෙමෙයි.

හේතු නිසා හටගෙන හේතු නිසා නැති වෙන කොට නැතිවෙනවා. කියලා පෙනුනට, මිරිගුව මිරිගුව හැටියට නොදැන ජලයයි පෙනුනෙ කියන මෝඩකම දුරුවෙලා තියෙනවද මේතුල. හේතු ටික නිසා ජලය පෙනුනා, හේතු නැති වෙනකොට ජලය නැති වුනා කියන එක ඇත්ත. නමුත් ජලය ඇතිවෙලා නැතිවෙන හැටියි අපිට හම්බ වෙන්නෙ.

මං මේ කතා කරන තැන ටිකක් ගැඹුරැයි.

ඒ කියන්නෙ අර පොකුණට වැටුන ඡායාවයි ඇතිවෙලා නැතිවෙන්නෙ. එතන යථාර්ථය අපි දකින්නෙ නෑ. පංච උපාදාන ස්කන්ධයත්, පංච උපාදානස්කන්ධයේ ඇතිවීමත්, නැතිවීමත් කියන මේ තුනම ඕන. අපි ස්කන්ධ ටික පරිඤ්ඤෙය්‍ය වෙන්නෙ නෑ මෙතෙන්දී. ඔයගොල්ලන්ට ස්කන්ධයේ ඇතිවීම නැතිවීම දකිනවා ස්කන්ධ ටික පිරිසිඳ දැක්කොත් ඔයගොල්ලන්ට ධර්මාචයක් විතරයි හම්බවෙන්නෙ.

රූපය පෙණපිඩක්

වේදනාව දිය බුබුලක්

සංඥාව මිරිගුවක්

සංඛාරය කෙහෙල් කඳක්

විඤ්ඤාණය මායාවක් කියලා හම්බවුනොත්

ඇහැන් රූපයත් ගැටීම නිසා පුද්ගලයෙක් දැක්කා.

ඇහැන් රූපයත් නිසා නිරුද්ධ වෙන කොට පුද්ගලයා පේන එක නැතිවෙනවා නෙමෙයි.

දැන් අපිට මෙතන කෙලේසය තියෙන්නෙ එහෙම වෙන බවට.

ඇතිවෙලා නැතිවෙනවා වුනාට අවිද්‍යා අනුසය දුරු වෙන්නෙ නෑ.

ඇයි මං එහෙම කිවුවේ?

දැන් මිරිගුව තියෙන තැන මිරිගුව හැටියට නොපෙනි ජලය හැටියට නම් පේන්නෙ,

ඔන්න ඇහැන් රූපයත් දෙක ගැටෙන කොට ජලය කියන එක දකිනවා කියන මට්ටමක නම් ඉන්නෙ ඇහැන්, රූපයත් දෙක නැතිවෙනකොට පෙනුන ජලය නැතිවෙනවා කියන මට්ටමක නම් ඉන්නෙ,

එයින් ඔබ්බෙ තිබුන යථාර්ථය කවදාවත් අපිට හම්බවෙනවද? හම්බවෙන්නෙ නෑ.

හැමදාම එක්තරා මට්ටමකින් චිතරයි අපේ මේ මනසිකාරය යන්නේ.

ඇහැත් රූපයත් දෙක ගැටීම නිසා මේ පෙනෙන බව වෙනවා නම් ඇහැත් රූපයත් දෙක නැතිවෙනකොට පෙනෙන දේ නැතිවෙනවා කියලා ඉඳුවට, මේ පෙනීමයි කියන දේ සිද්ධවෙච්ච යථාර්ථයක් තිබුනා නම්, එතන ඔයගොල්ලන්ගෙ මනස නෑ කවදාවත් එතන හිටින්නේ නෑ. අර මිරිඟුව වගේ කියලා හිතන්න. අපිට හම්බවෙන රූඵ් වල යථාර්ථය, ධාතුව.

ධාතුව කියලා කියනකොට පඨවි ධාතු, තේජෝ ධාතු, ආපෝ ධාතු, වායෝ ධාතු මේක තමයි රූපයේ පරමාර්ථය. රූපයේ පරමාර්ථය ඇහැ නෙමයි. ඇහැත් බෙදුන්න පුළුවන්. රූපය කි යලා අපිට හම්බවෙන එක නෙමෙයි පරමාර්ථය. ඒකත් බෙදුන්න පුළුවන්. මෙහෙම බෙදාගෙන බෙදාගෙන ගියොත් රූපය කියන එක පඨවි ධාතු, අපෝ ධාතු, තේජෝ ධාතු, වායෝ ධාතු කියන තැනට යනවා. මේක තමයි රූපයේ සම්පූර්ණ යථාර්ථය. ඊට ඔබ්බට යනවා නම් ඒත් වැරදියි.

ඊට මෙහා නතර වෙනවා නම් ඒත් වැරදියි.

පඨවි ධාතු කියන්නේ මොකක් ද කියලා තවත් විශ්ලේෂණය කරන්න යනවා නම් ඒත් වැරදියි.

ධාතුව කියනකොට ස්වභාව අර්ථයක්. ඕක තමයි රූපයේ යථාර්ථය.

මේ මම කතා කරන්නේ මගේ වූ දහමක් නෙමෙයි. බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කළ දහමකුත් නෙමෙයි. ඒ කියන්නේ බුදු රජාණන් වහන්සේ දේශනා කළේත් ලෝකෙ යථාර්ථය ඒකයි.

මහා රාහුලෝවාද සූතයේ බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කරනවා 'අජිකඛිතිකා පඨවි ධාතු යා ච ඛාතිරා පඨවි ධාතු පඨවි ධාතු රෙවෙසා, තං නෙතං මම, තෙසොහමස්මි, න මෙසො අත්තානි ඒව මෙතං යථාභූතං සම්මප්පඤ්ඤාය දුට්ටබ්බං' මෙසේ ඇත්ත ඇති හැටිය නුවණින් දත යුතුයි. ඒකය කියනවා යථා භූත ස්වභාවය, රූපය කියනකොට රූපය බෙදලා, බෙදලා, බෙදලා, මේ අපි රූපය බෙදුන්නේ ඇයි? මේ යථාර්ථය හොයා ගන්න.

ගවේෂණය කරන්නේ ඇයි?

හොයලා, හොයලා, හොයලා අන්තිමට අපිට එනවා රූපයේ ස්වභාවය සතර මහා ධාතු.

එතකොට මෙන්න මේ ආධ්‍යාත්මික ධාතුව, බාහිර ධාතුව කියන කොට ඕගොල්ලොන්ට ඇස් මැවෙන්න බැහැ. රූප හම්බවෙන්න බෑ. ධාතු ස්වභාවයක් තියෙන්නෙ. මේ ධාතු මාත්‍රයක් ධාතු මාත්‍රයක් ගැටීම නිසා වේදනා සංඥා වේතනා පහළ වෙන්නෙ. විඥානය මේ නාම ධර්මයි දැනගන්නෙ.

මෙන්න මේකයි ඇත්ත.

අපි කවුරු මොන විදියකට හිතුවත් ඇත්ත ඔය ටික.

මං කියපු ටික තේරුණාද?

රූප ධාතුව, ඒ ධාතු ස්වභාවය නිසා සිතට වේදනා, සංඥා, වේතනා, සංඥාව කියනකොට මේ හැඩතල පේන බව ඔක්කෝම සංඥාව.

වණී සටහන් පේන බවක් තියෙනවා නම් මේ සංඥාව එතකොට ධාතුව කියන ස්වභාවය නිසයි මේ වේදනා සංඥා පහළ වෙන්නෙ.

විඤ්ඤාණයෙන් ඒ ධර්මයෝම දැනගන්නවා.

රූප දැනගන්නා කියලා පඤ්ඤායකට යනවා.

උදාහරණයක් හැටියට ගත්තොත් මේ පින්වතුන්ට පුළුවන් ද මේ පින්වතුන්ගේ මුණ බලන්න.

බෑ කිවුවොත් වැරදියි. පුළුවන් කිවුවොත් ඒක වැරදියි. නමුත් ක්‍රමයක් තියෙනවා.

ලෝකෙ පඤ්ඤායක තියෙනවා. ඒ හින්දා බෑ කියන්න බෑ. පරමාරට්ඨ වශයෙන් එහෙම ලැබෙන්නෙ නෑ.

ඒ හින්දා පුළුවන් කියන්න බෑ.

කැඩපතක් ගත්තොත් මේ තමන්ගේ මුහුණ ඡායාව, ප්‍රතිබිම්බය කැඩපතට වැටෙනවා. කැඩපතේ තියෙන එක ඔයගොල්ලො දැනගන්නවා. මේ මූන දැනගන්නා යන කරුණට යනවා. කෙළින් ම මුණ හම්බ වෙනවද? හම්බ වෙන්නෙ නෑ. අතීතයෙ හම්බ වෙලා තියෙනව ද?

දැන් හම්බ වෙනව ද?

අනාගතයට හම්බ වෙයි ද?

අපිට අපේ ඇහැ බලන්න පුළුවන් ද? බෑ.

බලනවා නම් බලන්න පුළුවන් වෙන්නෙ මේ ක්‍රමයට විතරමයි නේද?

කැඩපතක් අරගෙන කැඩපතට වැටෙන ඡායාව බලන්න පුළුවන්. එතකොට මේ මුහුණ දැක්කා යන ගණයට යනවා. ඒ වේග අපේ මුහුණ වගේ කියලා හිතන්නකො සතර මහා ධාතු රූපය.

කැඩපනට වැටුන ඡායාව වගේ කියලා හිතන්න හිතට වැටුන වේදනා, සංඥා, චේතනා අපි දැනගන්න ඡායාව වගේ, හිතින් දැනගන්න වේදනා, සංඥා, චේතනා කියන නාම ධර්මයි. රූපය දැනගන්නා යන ප්‍රඥප්තියට යනවා. යථාර්ථය වශයෙන් විදුර්ගතාවට ඕගොල්ලන්ට හම්බවෙන්න ඕන පවතින දේ පවතින ආකාරයට.

ඔන්න ඔය මට්ටම අතහැරියොත්, ඔයගොල්ලන්ට මේ හිතෙන් කාම ධර්ම සිහි කරනවා, කාම ධර්ම දැනගන්නවා කියන මට්ටමක් එනවා. අවබෝධයක්. එදාට මේ කබලිංකාභාර රූපය අතහැරෙනවා. තේරුණා ද? අනාගාමී කියන තත්වට යනවා. නමුත් මෙතෙක් එන්න බැහැ.

එන්න නම් ඒකත්ත වූ මේ රූපය අපිට හම්බවෙන්නෙ ඇහැක් හැටියට, රූපයක් හැටියට, කණක්, ශබ්දයක් හැටියට නම් හම්බවෙන්නෙ, මේ ටික ගවේෂණය කරලා මේකට තියෙන තණ්හාවදුරු කරලා ඉවරවෙලා අපිට යන්න වෙනවා අර වගේ යථාර්ථයකට. මං දේශනා කරපු ටික තේරුණා ද?

එතකොට පරමාර්ථ වශයෙන් දැනගෙන ඉන්න ඕන හැම රූපයකම යථාර්ථය ධාතුයි. එබඳු වූ රූපයක් ගැටීම නිසා මේ වේදනා, සංඥා, චේතනා හටගන්නවා.

ඒ කාම ධර්මයි විඥානයෙන් දැනගන්නෙ.

එහෙම දැනගත්තහම ඔගොල්ලන්ට රූපය දැනගන්නා කියන කෙල්ලේසය කැඩෙනවා.

කෙල්ලේසය කැඩෙනවා කියන්නෙ රූපය නිසා හිතට පහළවෙන වේදනා, සංඥා, චේතනා විඤ්ඤාණයෙන් ම දැනගන්නා කියලා දැක්කහම මේ හිතේම තියෙන සිතුවිලි හිතෙන් දැනගන්නා කියන අවබෝධය එන්න, එන්න ඕගොල්ලො රූපය හොයාගෙන යන්න නෑ. මං මෙහෙම උපමාවක් කළොත්,

දැන් විලි කැටයක් ගත්තොත් වැලි කැටේ හැම වෙලාවෙම වැලි කැටේ විදියටනෙ තියෙන්නෙ. වැලි කැට කැට එකතු වුන තැනට අපිට හැඩයක් හිතට මැවෙනවා. අපි හිතට මැවුන හැඩේ නම් කරනවා කන්ද කියලා. දැන් අපිට ජේන හැඩය වැලි කැට ඇතුලෙ නෑ. යථාතුත ස්භාවය කියලා කියන්නෙ අපිට හම්බවුනත්තුනත් පවතින ස්වභාවය ඒ වැලිකැට වැලිකැට විදියටමයි පවතින්නෙ. එබඳු වූ ධාතු නානත්වය නිසා අපිට වේදනා සංඥාවෙන් හිතට පහළ වෙනවා. පහළ වෙන දේයි අපි දැනගන්නෙ. නමුත් අපිට හිතෙන්නෙ අර වැලි කැට ගොඩ තමයි

කන්ද කියලා. අපි අල්ලන්න යනවා කන්ද. කන්ද අල්ලනවා කියලා අල්ලනවා නම් අපි අල්ලන්නෙ මොකක් ද? අර වැලි කැට ටික මිසක කවදාත් කන්ද අපිට අනුවෙන්නෙ නෑ. මේ රූප ධර්ම නිසා නාම ධර්ම පහළවෙනවා. ඒ නාම ධර්මය අපි හිතෙන් දැනගන්නෙ. අන්තිමට විඤ්ඤාණය ඇතිවෙන්නෙ නාම රූප දෙකම ප්‍රත්‍යය කරගෙන.

මේ රූපය නිසා පහළවෙන නාම ධර්ම රූපයට අයිතිකි කියන මට්ටමෙන් තමයි අපි දැනගන්නෙ. එතකොට හැමදාම නාම ධර්ම සිහි කර කර අපි රූපෙට හිත බැස ගන්නවා.

ඉතින් පරමාර්ථ වශයෙන් පවතින මෙන්න මේ ටික ඒ විදියටම අපිට තේරුනේන ඒක මගෙවත්, තව කාගෙවත් ඇත්තක් නෙමෙයි. ලෝකෙ පවතින ඇත්ත. ඉතින් මෙන්න මේ මට්ටමට එතකොට තමයි අතිධර්ම කියන තැන. දැන් ධර්මසංගණිපකරණයෙ මේ ටික ඔහොමම පැහැදිලි කරලා තියෙනවා. ලස්සණට. ඒකට තමයි අධිපැදු කියලා කියන්නෙ.

ඉතින් මෙන්න මෙතනට එනකම් ආවොත් අපිට හම්බවෙන්නෙ ස්කන්ධ මාත්‍රයක්, පංච ස්කන්ධයක ඇතිවීමක් නැතිවීමක්. ඒ පංච ස්කන්ධයේ ඇතිවීම නැතිවීම නොදන්නාකම නිසයි, නොදන්න අවිද්‍යාව නිසයි සත්ව පුද්ගල භාවයෙන් අපි කල්පනා කරලා මේ තණ්හා උපාදාන වෙලා තියෙන්නෙ.

මෙහෙමයි අපිට දුක ඇවිල්ලා තියෙන්නෙ.

එතොකට අපිට දුක නැතිවෙනවා නම් ආපනු අර යථාර්ථය කියන තැනටම යන්න ඕන.

දැනුත් අපි හැම කෙනෙක්ම අරමුණක් බලන, දකින ගානෙ ඔය යථාර්ථය තියෙනවා.

ඒ චුනාට අවිද්‍යාව දුරු වෙලා නැති නිසා අපි ඉන්නෙ ආසුව මත. ආසුව තුල.

අපිට අවශ්‍ය වෙන්නෙ ආශ්‍රව ක්ෂ්‍ය වෙන්න නම් යථාර්ථය යථාර්ථය වූ විදියටම.

දැන් අර මම මතක් කරන්නෙ අපි මැටි ටිකක් ගත්තොත් ඒකෙ තියෙන්නෙ වැලි කැට , පස් කැට නෙ. දැන් අපි දැනගත්තත් නොදැනගත්තත්, දැනගත්ත ප්‍රඥප්ති සටහන් අයිත් කරන්න. රූපයේ ස්වභාවයට හිත තියන්න. රූපය පෙණ පිඩක් කියලා කියන්නෙ අපිට පෙණ පිඩක් වගේ හම්බවෙන තැන අපිට පිණිඩයක් වගේ හම්බ වෙන

තැන තියෙන්නෙ මොකක්ද බුබුළු, බුබුළු, බුබුළු රාශියක්. එබඳු තැනකින් තමයි අපිට ඝණ සංඥාවක් ඇවිල්ලා තියෙන්නෙ. එකතුවක් ඇවිල්ලා තියෙන්නෙ. රූපය පෙණ පිඩක් කියලා අපි කතා කරපු තැන. ඒ වගේ දැන් මැටි ගුලියක් අපි අරගත්තොත් මේ මැටි ගුලිය එක හැඩෙකට හැඳුවොත් අපිට හම්බවෙනවා එක්තරා හැඩයක්. අපි කියමුකො මනුෂ්‍යයෝ කියලා. දැන් මේ පේන හැඩය මැටි ටිකට එහෙම අයිති වුනොත් අපිට පුළුවන්ද මේකෙන් වෙන මොනවා හරි හදන්න. දැන් ඔන්න මැටි ටික එක හැඩයකට හැඳුවහම අපි කියනවා මනුෂ්‍යයා කියලා. ඊට පස්සෙ ඒ මැටි ටිකම අපි අරගෙන වෙන හැඩෙකට හදනවා. එතකොට අපිට හම්බවෙනවා ඔන්න කලයක්. ඒ මැටි ටිකම වෙන හැඩයකට හැඳුවොත් අපිට හම්බවෙනවා මුට්ටියක්. දැන් ඉස්සෙල්ල පෙනුන හැඩ අර මැටිවලට අයිති එහෙම වුනා නම් අපිට කවදාවත් මේ හැඩයෙන් වෙන හැඩයක් හදන්න බැහැ.

අපි දුන යුතුයි පඨවි ධාතු, ආපෝ ධාතු, තේජෝ ධාතු, වායෝ ධාතු කියන මේ ස්වභාවය එක එක ආකාරයට රාශි වෙනකොට හිතට හසුවෙනාකට එක එක සංඥා මැවෙනවා. අපිට පහළවෙන සංඥාව ධාතුවට අයිති එකක් නෙමෙයි. අපි දැන් පේන හැඩය අල්ලනවා ධාතුව මිසක හැඩය නෙමෙයි.

ඉතින් අපි දුන යුතුයි. මේ ධාතු නානත්වය නිසා හිතට සංඥාවක් පහළ වෙවා. ඒකට කලේ කියලා කල්පනා කරනවා කිවුවොත් අපිට මේ පේන හැඩේ මේ ධාතුවට අයිතියි කියලා අපි හිතන්නෙ නෑ.

අපි දන්නවා ඇහැත් රූපයත් දෙක තියෙනකම් මේ හැඩේ පේනවා. ඇහැත් රූපයත් දෙක නැතිවෙනකොට මේ පේන හැඩේ නැති වෙනවා. අර සංඥාව මිරිගුවක් කියකා කිවුවේ ඇහැත් රූපයත් දෙක ගැටෙන කොටම ජලය වගේ පේනවා. ඇහැත් රූපයත් දෙක නැතිවෙනාකට ජලය වගේ පේන එක නැතිවෙනවා. එතකොට පවතින ධාතුව හොඳට නුවණින් දන්නවා.

එහෙම තැනට එනකොට මුළු ලෝකයම සත්ව, පුද්ගල ආත්ම භාවයෙන් ශුන්‍යයට යනවා.

ඇයි ඒ?

ධාතුව තුල, පඨවි, ආපෝ, තේජෝ, වායෝ කිහි ධාතුව තුල අපිට හම්බවෙව්ව ලෝකය කවදාවත් තිබුනෙ නැහැ. එබඳු වූ ධාතු

නානාත්වයක් ගැටීම නිසා, හිතට ස්පර්ශ වීම නිසා හිත තුළ පහළ වෙන වේදනා, සංඥා තුළයි අපි මේ සත්ව, පුද්ගල, ආත්ම භාවයෙන් කල්පනා කරලා ලෝකය හදාගෙන තියෙන්නේ. පංච උපාදානස්කන්ධ ලෝකය .

පංච උපාදානස්කන්ධා දුක්ඛා.

අද අපි විඳින ජරා මරණ ඔක්කොම හිත පිළිබඳ වූවක්. මෙන්න මේ දුර්ශනයට එනවා.

එදාට ඔයගොල්ලෝ කවදාවත් කාටවත් බනින්නෙ නෑ.

අැයි දෝෂයක් තියෙනවානම් දෝෂය තියෙන්නේ අපි පිළිබඳවමයි කියන තැනට එනවා.

අපේ මනස පිළිබඳවමයි කියන තැනට එනවා.

ඉතින් මෙන්න මේ පං උපාදානස්කන්ධය ගවේෂණාය කරගෙන ගියාම අපිට හම්බවෙනවා යථාර්ථයක්. මේ යථාර්ථය යථාර්ථය හැටියටම අපි දැක්කොත් අන්න එදාට කියනවා සම්මා දිට්ඨි කියලා. ඒ සම්මා දිට්ඨියට අනුව නැවත නැවත හිත හැසිරෙව්වොත් අපිට මේ පංච උපාදානස්කන්ධ දුකෙන් මිඳෙන්න පුළුවන් මේ පීච්තේම.

මම මේ කතා කරපු දේ නම් තේරෙනවා අඩු ඇති නේද? මොකද මෙතන දී මට මතක් කරන්න ඕන එක දෙයක්. ඒ කියන්නේ අපි මේ මොන විදියක දහම් මහසිකාරයක් පැවැත්වූවත් යථාර්ථවල් ගොඩක් නැහැ. ඒ කියන්නේ මාර්ග ගොඩක් නැහැ. න්‍යායන් දාහක් තිබුනත් මාර්ග එකයි නේ.

කෙනෙක් ඇහැත්, ඇහේ ඇතිවීමත්, නැතිවීමත් බලන්න පුළුවන්. කෙනෙක් දුකත්, දුකේ ඇතිවීමත්, නැතිවීමත් බලන්න පුළුවන්. කෙනෙක් පංච උපාදානස්කන්ධයත් එහි ඇතිවීමත් නැතිවීමත් බලන්න පුළුවන්.

කුමන න්‍යායකින් ආවත් එන්න වෙන්නේ එක තැනකට. මාර්ග දාහක් නෑ. මාර්ග එකයි තියෙන්නේ. සම්මා දිට්ඨි, ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය. ඔව්වරයි තියෙන්නේ.

එතකොට මෙන්න මෙතෙන්නට එන්න අපි තේරුම් ගන්න ඕන. ඔන්න ඔය දුර්ශනය දැක්කට පස්සෙ අපි දන්නවා. දැන් හිතේ සමාධියක් නැතිව මේක එළඹ සිටින්නේ නෑ.

ඒ හින්දා චිත්ත සමථයක් ඕන.

නිවරණ දුරු කරගන්න ඕන.

නිවරණ දුරුකරගන්න බෑ සිලයක් නැතිව.

එ හින්දා සිලයක් ඕන.

එතකොට මේ සමාධිය තියෙනවානම් සම්මා දිට්ඨියේ අනුග්‍රහ ලබලා.

මේ දුර්ශනය ඇති කර ගන්නයි හිත සමාධි කරගන්න ඕන. හිත සමාධි කරගන්න බෑ සිලය නැත්නම්. සිලය තියෙන්නෙ සමාධියට බැඳිලා. සමාධිය ඇතිවෙන විදියටයි සිලය තියෙන්නෙ.

මං උදේ මතක් කළේ ඒකයි.

මෙයාට මේ සිලය ආවෙ හිත සමාධි කර ගන්න තැනට උපකාර පිණිසයි. එතකොට මේ සිලය රැක්කා නම් රැක්කෙ හිත රැකගන්නයි. ඒ හින්දයි මෙන්න මේ සිලය නිසරණ ගත සිලයක් වුනේ.

මෙන්න මේ විදියට සිලයක පිහිටලා හිත සමාධි කරලා, සමාධිගත මනසකින් පංච උපාදානස්කන්ධයේ උදය වැය ඔය විදියට මෙනෙහි කළොත් ඔයගොල්ලන්ට මේ ලෝකෝත්තර මාර්ග ඥානය උපදිනවා. එතකොට අපි කරන්න ඕන මොකක් ද?

සිලයක පිහිටලා සමට කමටහනකින් හිත වඩනවා.

නුවණින් මෙනෙහි කරනවා.

හිත වඩනවා. නුවණින් මෙනෙහි කරනවා.

ස්කන්ධයන්ගේ උදය වැය නුවණින් බලනවා.

ඒ විදියට මාරුවෙන් මාරුවට යනකොට ඔයගොල්ලන්ටම තේරෙනවා මේක කරන්න.

හැබැයි මේ පංච ආයතනයෙන් පුළුවන් කමක්නැහැ මේ මාර්ගය පඩන්න.

මේ ස්පර්ශ ආයතන හයේ ම නිරවශේෂ නිරෝධය ක්ෂාත් කරන්න පුළුවන් එකම මනෝ විඥාන සමටස්සයෙන්. ඒ සඳහා ඕගොල්ලන්ට තියෙන්නෙ සමට කමටහනකින් හිත වඩන්න ඕන අනිවාර්යයෙන්ම. සිතිවිලි වේගවත් වුනොත් ඒක තේරෙන්නෙ නෑ.

උපදින උපදින හැම විතර්කයකම යථා භූත ස්වභාවය දකින්න ඕන. එහෙම කළහම මේ ලෝකෙ ශුන්‍යතාවය ඉබේමයි ඕගොල්ලන්ට හසුවෙන්නෙ.

මේ දුර්ශනය නැතුව ඕගොල්ලන්ට එන්නත් බෑ. ඇයි?

දැන් ඔන්න සිතට පහළ වුනා කියන්න. අපි කියමු ගෙදර කියලා

සිහි වෙනකොට මේ සිතේ උපදින සිහිවිල්ලක් කියන හැඟීම ඕගොල්ලන්ට එන්නේ නෑ. ඕගොල්ලන්ට එන්නේ බාහිර තියෙන ගෙදර සිහිවුනා කියලයි. එතකොට බැහැර අරමුණෝ විඥානය පිහිටියාම එපමණකින් ම රැවටිලා.

ඉතින් නෑ මේක හිතේම ඇතිවෙලා හිතේම නැතිවෙනවා කියලා බැලුවත් හරියන්නේ නෑ. ඒහෙන තියෙනවා කියන හැඟීම තියෙනවා.

එහෙම වෙන්නේ මොකද?

රූපය දකින වෙලාවෙදිත් ඕගොල්ලන්ට ඇවිල්ලා තිබුනේ නෑ. මේ ධාතු නානාත්වය නිසා මේ පෙනෙනවයි කියන එක වෙන්හේ තමා තුලයි කියන හැඟීම ඇවිල්ලා නෑ. ඕගොල්ලන්ට පේන්නේ දැන් මෙහෙම බලනකොට මේ ඉදිරියෙන් ඉන්න කෙනා පේනවා කියලයි. නෑ. මේ ධාතු නානාත්වය නිසා මේ පෙනෙනවයි කියන එක වෙන්හේ තමන්ගේ මනසෙයි කියන නුවණ එන්න ඕන. රතු පාට කණ්ණාඩියක් දාගෙන බැලුවොත් මේ ඔක්කොම රතු පාටට පෙනෙයි නේද? ඒ රතු පාටට පේන්නේ ඇයි? මෙහෙ රතු පාට හින්දද? නෑ. කණ්ණාඩිය නිසා. එතකොට මෙතේ තියෙන දෙයින් මෙතේ බැලුවම පේන්නේ මෙතේ වගේනේ. නමුත් මෙහෙ පිළිබඳවයි පවතින්නේ ඒ දැක්ම.

මේ හිතත් එහෙමයි.

ධාතු නානාත්වය නිසා මේ පෙනෙන දේ හිතටයි පෙනෙන්නේ. හිතේ පහළ වෙන ධර්මාවය. මේ හිතේ තියෙන දක්ෂකම තමයි මගේ කියලා පෙනෙන්නේ.

ඉතින් අපි මේක තේරුම් ගන්න ඕන.

බැහැර ආයතනය කියලා පෙනෙද්දිම ඒ පේන මෝඩකම දුරු කර ගන්නයි මේ ස්කන්ධයන්ගේ උදය වැය බලන්නේ.

මොකද ඒකයි මං කිවුවේ ධාතුව හොඳට බැලුවහම පඨවි ධාතු, තේජෝ ධාතු, ආපෝ ධාතු, වායෝ ධාතු කියන ස්වභාවය ආවහම ඒ ධාතුවේ මිනිස් හැඩවල්, ගස් කොළන් හැඩවල් පඨවි ධාතුවේ නෑ.

තියෙනවද?

එබඳු ධාතු මාත්‍රයක් තමයි මේ ආයතනයට ගැටිලා තියෙන එහෙනම් මේ හිතට නෙමෙයිද මේ ලෝකෙ පහළ වෙලා තියෙන්නේ.

හිතෙන් නෙමෙයිද දකින්නේ?

ස්පර්ශය නැතිවෙනකොට නැතිවෙනවා කියලා දකින්නේ මේ පෙනෙන සිද්ධිය එතකොට. ඇයි?

පෙනෙ වෙලාවටත් පෙනෙන දේ ධාතුවට අයිති නෑ කියලා නුවණක් තියෙන නිසා.

ධාතුව හොඳට දන්නවා. පඬවි, ආපෝ, තේපෝ, වායෝ කියන සතර මහා ධාතුව. එබඳු වූ ධාතුවක් නොවුනා නම් රූපීය නොවුනා නම් මෙබඳු වූ වේදනා, සංඥා, පහළ වෙනවද? නෑ.

නමුත් මේ ස්පර්ශය තියෙනකමිම මේ වේදනා, සංඥා තිබ්බො ස්පර්ශය නැතිවෙනකොටම නැතිවෙනවා. එහෙම දැක්කොත් මේ දැකපු දේ සිහිකරලා අපානු ධාතුව තුල හොයන්නෙ නෑ අපි. ලෝකෙ හොයන්නෙ නෑ. අපි උදාහරණයක් හැටියට මෙහෙම බලමු. තේරෙන මට්ටමට, දැන් ඔන්න අපි බලනවා කෙස්, ලොම්, නිය, දන් එකින් එක අරගෙන බලන්න. එබඳු කුණුප කොටස් 32 ක් තියෙන තැනක අපිට යම් හැඩතලයක් තියෙනවානම් මේක පේන්නෙ හිතට නම් ඇහැත් රූපයත් දෙක නැතිවෙනකොටම පේන හැඩතලය නැති වුනොත්, ඒ දේ සිහිකරලා අර රූපය හොයන්න පුළුවන්ද අපිට?

ඇයි ඒ? රූපයෙ තිබුනෙ මොනවාද?

නම් කැලි, මස් කැලි, ලේ, නහරවැලි ඔය ටික තිබුනෙ. නමුත් මේ හිතට පහළවෙන හැඩය අපි අර රූපෙට ඇන්දහම, ඇඳුවහම අපිට හිතෙන්නෙ මේ පේන හැඩය අයිති හම්, හස්, ලේ, නහර ඔක්කොම මේ පේන හැඩයට අයිතියි කියලයි.

එතකොට තමයි පේන හැඩයටයි අපේ හිත බැඳෙන්නෙ තණ්හා කරන්නෙ. එතකොට අපි කෙස් වලටත් තණ්හා කරලා, මුත්තා වලටත් තණ්හා කරලා. ලේ වලටත් තණ්හා කරලා. ඇයි ඒ?

දැන් අපිට මේ පේන හැඩෙම තමයි පත්තරේක හරි තිබුනොත් අපට ඔය සංඥාව හිතට පහළ වෙනවා නේ. චිත්‍රපටයක, ටී.වී. එකක හරි දැක්කොත් අපිට අපේ රූපෙ තිබුනොත් මම කි යලා එන්නෙ නැද්ද? එතකොට, දැන් දකින කොටත් මම කියන හැඟීම එනවා. දැන් මේක නම මම ඉන්න හින්දා මම කියන හැඟීම ආවා කියන්නකො.

ඉතින් කොහොමද පත්තරේ, ටී.වී. එකේ තියෙන කොට මම කියන හැඟීම ආවේ. එහෙනම් අපිට තේරෙනවා මේ උඩින් යන ඡායා මාත්‍රයක් හිත පිළිබඳ වූවක්මයි අපි පරිහරණය කරන්නෙ. කියලා. ඒකනේ අපිට අපිව හිතෙන් පේන්නේ. පේනවා නේද. ඇයි හිතන්නේ නැත්තෙ අපිට කොහොමද අපිව පේන්නේ කියලා.

ඉතින් මේ රූපය අපි නම් ඕගොල්ලෝ මම කියන කෙනා මේ රූපෙ නම් ඕගොල්ලන්ට කොහොමද ඔයගොල්ලන්ව හිතෙන් පේන්නෙ.

මේ රූපය හිත ඇතුළට එනවද?
මට කියන්නේ තියෙන්නෙ එක දෙයයි.
මළුමිනියක් දන්නවනේ.

දැනුදු මේ රූපයේ යථාර්ථය මළුමිනියමයි.

එතකොට මළුමිනියට මොනවද පේන්නෙ. තේරෙන්නෙ,
හඳුනාගන්නෙ. මුතුන් නෑ.

එහෙමත් ඊට මෙපිට හැම හැඳිනීමක් ම හිත පිළිබඳ වූවක්මයි.

හිත පිළිබඳවම උපදින දෙයක් හිතින්ම දැනගෙන රූපය
දැනගන්නා කියන මෝඩකමක් තියෙනවා.

ඕකමයි ඕගොල්ලෝ කාම හවයෙන් නොමිඳෙන්න හේතුව . ඔය
ටික තේරුම් ගන්නා නම් ඔයගොල්ලෝ කබලිංකාභාර රූපයෙන්
මිඳෙනවා. කාම හවයෙන් මිඳෙනවා.

ආයෙ කබලිංකාභාර රූපය හොයාගෙන එන්නෙ නෑ. එහෙම
වුනාම වටිනාකම තමයි දැකපු දේ ආයෙ අල්ලන්න බෑ.

දැන් අපි කියමු මෙහෙම පෙනෙද්දීත් අපි දන්නවා මේ ධාතු
නානත්වය නිසා වේදනා, සංඥා පහළ වෙනවා. ඒ දේයි දැනගන්නෙ.
පේන දේ ධාතුවට අයිති නෑ කියලා අපි දැක්කොත් රූපය පෙනූ පිඩක්
වගේ එබඳු වූ දෙයක් නිසයි මේ නැති දෙයක් ඇති හැටියට පෙනෙන
සංඥාව පහළ වෙලා තියෙන්නේ.

සංඥාවටයි අපි සංඛාර කරලා තියෙන්නෙ. දැන් අපිට පුළුවන්
ද මේ පේන හැඩය සිහිකරලා පෙන පිඬේ - රූප කලාපවල හොයන්න.
බැහැ.

දැන් අපිට අල්ලන්න පුළුවන් ද? අල්ලුවොත් ධාතුව ගැටෙනවා
මිසක පේන දේ ගැටෙන්නෙ නෑ අපිට. දැන් ඔය මං කියන්නෙ අපිට
හිතෙන්නෙ කවුරු හරි කෙනෙක් චිත්‍ර අඳිනකොට ලස්සණට චිත්‍ර
අඳිනවා කියලනේ. නේද?

දැන් අපි එතන තියෙන ධර්මතාවය සියුම්ව ටිකක් සිහි කරලා
බලමු. දැන් ඔය පාට ටිකක් දිය කරලා නිල් පාට කොළ පාට දියර ටිකක්.
ඒ වණී ධාතුව, මේකෙ පුද්ගල සටහන් මොකුත් නෑ, ධාතුව කඩදාසියක
එකළු ක ආකාරයට රාශි වෙනවා. එබඳු තැනක් මේ විඤ්ඤාණයට
ගැටෙනකොට ඔන්න හැඩයක් මතු වෙනවා. අපි හැඩයට මනුෂ්‍යයා
කියලා කි යනවා. විත්‍රෙ බලන්නෙ අපි මිසක චිත්‍රය තියෙන්නෙ අපිට
මිසක එතන තියෙන්නෙ ධාතු නානත්වයක්. එයා චිත්‍රය ඇන්දා නෙමෙයි.
අපිට චිත්‍රය මැවෙන විදියට ධාතුව රාශි කරලා තියෙනවා. දැන් හිත
දියුණු කරපු කෙනෙක් කරන්නෙ මොකක්ද? ඕක නම් මෙතන පුළුවන්

මහ ගිනි ගොඩක් ඇති කරන්න. මහ සර්පයෝ ගොඩක් ඇති කරන්න පුළුවන්. ඇයි ඒ?

අපි සර්පයා කියලා හිතන විදියේ සංඥාවක් මැවෙන විදියට ධාතුව රාශි කරන්න පුළුවන්.

ඉතින් ධාතුව කියපු එක සර්පයෙක් එහෙම වුනොත් වෙනස් කරන්න පුළුවන් ද?

සතර මහා ධාතුව කියන එක අපිට හම්බවුන දේ එහෙම වුනා නම් වෙනස් කරන්න බැහැ. නමුත් ධාතුව නිසා අපට හම්බවෙන ලෝකයක් තියෙනවා. ඉතින් මේ හම්බවෙන ලෝකෙ ඇතින නෙමෙයි.

අපි තාම විදුර්ශනා කරනවා කියලා ඉන්නෙ අපිට හම්බවෙන ලෝකෙ තුල නම් මම කියන්නෙ ලෝකය තුල පවත්වන දහම් මහසිකාරයකින් ලෝකෝත්තර නුවණක් එන්න බැහැ කියලා.

ලෝකෝත්තර - ලෝකය අත හැරෙන විදියේ යථාර්ථය හිත කබලම තමයි මේ ලෝකය අතහැරෙන්නෙ.

මම ටිකක් දක්ෂ මදි මේකට සරල උපමා කියලා දෙන්න. නමුත් එහෙම ධර්මතාවයක් තියෙනවා කියන එකයි මට කියන්න තියෙන්නෙ.

මේ සකන්ධ, ධාතු, ආයතනයන්ගෙන් ම මිදිවිට - ලෝකය කියන්නෙ සකන්ධ, ධාතු, ආයතන ලෝකෝත්තර කියලා කියන්නෙ, 'විස්ස මුත්තස්ස සබ්බධි' සියළු තැනින් ම මිදෙන්න ඕන.

ස්කන්ධයන්ගෙන්, ධාතුන්ගෙන්, ආයතනයන්ගෙන් මිදෙන්න ඕන.

මොකද ස්කන්ධ කියන්නෙ දුක.

ධාතු කියන්නෙ, ආයතන කියන්නෙ ජරා, මරණ, ශෝක, පරිදේව, දුක් දෝමනස්.

ඇහැ නිසා ජරා, මරණ නෙමයි.

ඇහැ කියන්නෙම ජරා, මරණ, ශෝක, පරිදේව, දුක් දොමනස් ධ මීයක්.

කණ කියන්නෙම ජරා, මරණ, ශෝක, පරිදේව, දුක් දෝමනස් ධ මීයක්.

ඉතින් මේ ඇහැ, කණ, දිව, නාසය, ශරීරය පරිහරණය කරනවා කියන්නෙ ජරා, මරණ පරිහරණයක කරනවා කියන එක.

ඉතින්, අපිට පුළුවන්කම තියෙනවා එක දෙයක් කරන්න.

මේ කාම රූප දෙක පිරිසිඳ දැකින විදියට ස්කන්ධයන් උදය වැය බලන්න.

ඒකයි නාම රූප ධර්ම පිරිසිඳ දැකීම දිට්ඨි විසුද්ධිය කියලා

කියන්නේ.

රූපය බලනවා හොඳට, ධාතු මාත්‍රයක් තියෙන්නේ මේ ඇහැ, කණ, දිව, නාසය නෙමෙයි.

ඇහැ කියලා, කණ කියලා පනවන මේ රූපයේ යථාර්ථය බලන්න. එතකොට දැන් අපි බලන්නේ ඇහැ ඇතුලේ තියෙන්නේ පඨවි ආපෝ, තේජෝ, වායෝ කියලනේ. ඇහැ හැදිලා තියෙන්නේ අපේ ශරීරයේ ඇතුලේ තියෙන්නේ සම්, මස්, ලේස නහර කියලානේ.

මේක වැරදියි, දැන් මේ ගොඩනැගිල්ල ඇතුලේ තියෙන්නේ බඩු කිවුවොත්, මේක ඇත්තටම ඇත්ත වෙන්නේ ගොඩනැගිල්ලේ බඩු ටිකද? මෙතනින් වැඩිකර වෙන්නේ? මොකද ගොඩනැගිල්ල ඇතුලේ නම් බඩු බහාලන්න පුළුවන් මෙතන ගොඩනැගිල්ලේම තූන ස්වභාවය නේද? ගොඩනැගිල්ලේම තමයි පිහිටි ස්වභාවය වෙන්නේ. මේ බඩු ටික ඕන වෙලාවක එළියට ගන්න බැහැර කරන්න පුළුවන්. එහෙම නේද? එතකොට පවතින ස්වභාවය හැම වෙලාවේම කියන්න වෙන්නේ ගොඩනැගිල්ල, නැත්නම් යමකින් යමක් බහාලන්න පුළුවන් නම් ඒ බහාලන දේට වඩා ගොඩනැගිල්ල ලොකුයිනේ නේද? ඒ වගේ ඇහැ හැදිලා තියෙන්නේ පඨවි, අපෝ, තේජෝ, වායෝ, ධාතුවෙන් නම් පවතින ස්වභාවය ඇහැ වෙනවා. ඒක ඇතුලෙයි පඨවි, ආපෝ, තේජෝ, වායෝ තියෙන්න වෙන්නේ.

ඔයගොල්ලන්ට ඇහැ කියන එක නැති කරන් වෙන්නේ නෑ. නිරුද්ධ වෙන්නේ නෑ.

රූපය කියන එක නම් ඔයගොල්ලන්ගේ විමසීමට ලක් වෙන්නේ පඨවි, ආපෝ, තේජෝ, වායෝ කියන ධර්මතාවය වෙන්නේ ඕගොල්ලන්ට මෙ රූපය සැබෑ එකක් වෙනවා. ඕගොල්ලෝ ඒකේ පිහිටලයි මේ විදුර්ශනා කරන්නේ. මේ ශරීරය බලලා මේ මගේ ශරීරය නැත්නම් මේ ජේන හැඩය ඇතුලේ නම් තියෙන්නේ හම්, මස්, ලේ, නහර, ඇට, ඇටමිදුල ඕගොල්ලන්ට මේ හැඩේ අයිත් වෙන්න බෑ. මේ ගේ ඇතුලේ වගේ මේක තමයි ස්ථාවර වෙන්නේ එතකොට. යථා තූන ස්වභාවය වෙනවා. ලෝකේ යථාර්ථය වෙනවා ඇහැ, කණ, දිව, නාසය, ශරීරය, එහෙම නෙමෙයි. ඕක අනික් පැත්තට බලන්න ඕන.

ඉස්සෙල්ලා නුවණින් බලන්න ඕන. මිරිගුව කවදාවත් අපිට හම්බ වෙන්නේ නෑනේ. ජලය වගේ පෙනෙද්දි නුවණින් තමයි මිරිගුව

බලන්නෙ අපි. ඒ වෙගේ මේ ඇහැ වගේ පෙනෙද්දි, රූපය වගේ පෙනෙද්දි, නුවණින් යනවා ඉස්සරවෙලා මේ පෙනන තැන. නැත්නම් රූපයේ ස්වභාවය පට්ඨි, ආපෝ, තේජෝ වායෝ නේද? එබඳු වූ ධාතුව තියෙන තැන මේ ඇහැ වාගේ පේනව නේද? කිවුවහම යථාර්ථය ධාතු මිසක ඇහැ නෙමයි.

යථාර්ථය ධාතු වූ රූපය මිසක මේ පේන දේ නෙමෙයි. එතකොට එද්දාටයි ඕගොල්ලන්ට නුවණ එන්නෙ. එහෙනම් යථාර්ථය ධාතු මාත්‍රයක්. නම් රූපය, එහෙනම් මේ පේන දේ හිත පිළිබඳ නේද කියන එක ඉබේම එන්නෙ එද්දාටයි.

නැත්නම් මේ හිතට පහළ වෙන දේත් රූපෙට ඇදලා ඕගොල්ලෝ ඒ තුල නම් විදර්ශනා කරන්නෙ, වැරදියි.

මං කියන එක තේරෙනවාද?

එතකොට ඒ නිසා අපිට ඕන වෙනවා ඉස්සරවෙලා මේ වගේ ඥාන දර්ශනයක්.

නැවත පැහැදිලි කළොත් -

මම අර ඉස්සෙල්ලාම කියපු එක ගන්නකෝ.

දැන් අපිට පේන ස්ත්‍රියක් හරි පුරුෂයෙක් හරි අපිට පේන සිද්ධියට නේ අපි ඇලෙන්නෙ හෝ ගැටෙන්නෙ. ඒ තකොට අපිට අවශ්‍යයි මේ ඇලීම ගැටීම නැති කරන්න. මේ ඇලීම ගැටීම නැති කරන්න ක්‍රම දෙකක් තියෙනවා.

එකක් අවිද්‍යාව තියෙද්දි ඇලීම ගැටීම නැති කර ගන්නත් පුළුවන්. අනේ මගේ දරුවෙක් වගේනෙ. නැත්නම් මං වගේ කෙනෙකුට හොඳ නෑනෙ. කියලා එහෙම හිතලා පුද්ගල භාවයකින් මේ ඇලීම ගැටීම දෙක නැතිකර ගන්නත් පුළුවන්.

තව ක්‍රමයත් තිනෙවා යථා භූත ඥාණ දර්ශනයට ම හිත තබලා ඇලීම ගැටීම දෙක නැතිකරගන්නත් පුළුවන්.

එතකොට දැන් අපි විදර්ශනාවට කියලා හරි දැන් අපි බැලුවොත් මෙහෙම ඒ පේන දර්ශනය කිසිම වෙනසක් නැතුව ඒකෙ විශේෂණයකට නැතුව ඒ පේන දර්ශනය ඇතුලත අපි දන්නා විදියට අපි විදර්ශනා කළොත් මේ මනුෂ්‍යයා කියලා කියන්නෙ කෙස්ද, ලොම්ද, හිය ද, දත් ද, කියලා අපි විදර්ශනා කළොත් එතකොට අපිට ඇත්ත වෙන්නෙ අපිට හම්බවෙන සිද්ධියයි.

ඒ කියන්නෙ මනුෂ්‍යා කියන එක ඇතුල කෙස්, ලොම්, හිය , දත් තියෙනවා මිසක අපිට කවදාවත් මනුෂ්‍යයෝ කියන මානසික මට්ටමෙන්

මේ පේන හැඩය මනුෂ්‍යයා මේක හටගෙන නිරුද්ධ වන එකක් මේ පෙනීම කියන එක නැතිකරන්න බැහැ. පවතින ස්වභාවය මනුෂ්‍යයා. ඒ මනුෂ්‍යයා ඇතුලෙ තියෙන්නෙ මේ කෙස්, ලොම්, නිය, දත් කියන එකයි. අපිට ඉබේම හිටින්නෙ, මෙහෙම මෙනෙහි කළොත්. නමුත් අපිට වෙන්න ඕන යථා ස්වභාවය තමයි කෙස්, ලොම්, නිය, දත්, සම්, මස්, නහර. එබඳු වූ තැනක මේ පේන දේ වැරදියි. කියන තැනට එන්න ඕන මිසක පේන දේ ඇතුලෙ පවතින්නෙ මෙබඳු දේයක් කියන එක වුනොත් අපි දුරු කරන්න ඕන දේ අවබෝධ කරන්න ඕන තැනට ගැටගහලා. ඒ කියන්නෙ දුකයි. සමුදයයි දෙකම එකට එකතු කරලා මේ කරන්නෙ අපි.

මං ඕකට කි යන්නම් වෙනද කතා කරන උපමාව. අපත වෙලක ඉන්නවා පඬියෙක්. දැන් අපි ටිකක අපත ඉන්නෙ. පඬියා වූ තැන පඬියා බව දන්නෙ නෑ. අපි දැන ගත්තත් නොදැනගත්තත් පැවතුන ධර්මාවය තමයි පඬියා. හරිනේ. දැන් අපි දන්නෙ නෑ අපත ඉන්නෙ අපි. අපත ඉන්න අපිට හම්බ වෙන්නෙ අපත මනුෂ්‍යයෙක් ඉන්නවා වගේ. දැන් අපි මේ මනුස්සයා ගැන නොයෙක් දේවල් කතා බහ කරන කොට මනුෂ්‍යයා මට්ටමේ රාග, ද්වේශ, මෝහ ඇතිකර ගන්නවා. ඔය මනුෂ්‍යයා මරණින් මතු උපදිදු නැද්ද ඔය වගේ දෘෂ්ඨීන් ඇති කර ගන්නවා. එතකොට ආපහු අහලා තියෙන විදියට නෑ ඒ මනුෂ්‍යයෝ කියන්නේ කෙස් ද නිය ද ලොම් ද දත් ද කියලා එහෙමත් අපි බලනවා දැන්. දැන් මේ කොහොම බැලුවත් අපේ පර්යේෂණය තියෙන්නෙ එතන මනුෂ්‍යයා කියන එක පසුබිම් කරගෙනමයි. දැන් මනුෂ්‍යයා නෙමෙයි කියන්නත් එතන මනුෂ්‍යයා කියන එක මුල් කරගෙනමයි මනුෂ්‍යයා නෙමෙයි කියන්නේ. ඇයි දැන් පඬියා වූ තැන පඬියා බව නොදැක මනුෂ්‍යයා කියලා රැවටිලා දැන් රාග ද්වේෂ නැති කරන්න යන්නෙ මෝහය තුල. මනුෂ්‍යා කියන්නෙ හම ද, මස් ද, ලේ ද, නහර ද, කියලා එහෙම හිතන්නවත්සුදුසු නෑ පඬියා කියන එක දැක්කා නම් නේද? ඉතින් ඒ බව නොදැක තවම අපි මනුෂ්‍යයා කියන මට්ටමක ඉන්න හින්දයි මෙහෙම බලන්න. මේ කුණුප කොටස් 32 ක් නෙ කියලා බැලුවට මනුෂ්‍යයා කියන අදහස නැතිවෙලා නෑ. ඒ මෝහය දුරු වුනේ නෑ.

ඔහොම ඉන්නකොට තමයි අර එක්තරා මනුෂ්‍යයෙක් ඇවිල්ලා කියන්නෙ ඇත්තටම ඔය මනුෂ්‍යයෙක් ද ඉන්නේ?

ලෝකෙ ඔක්කොම මනුෂ්‍යයා කියද්දි මෙයා තනියම හිතනවා. ඇත්තටම මනුස්සයෙක් ද ඉන්නෙ. මේක පොඩ්ඩක් බලන්න ඕන කියලා

මෙයා තනියම ගිහිල්ලා බලනවා. ළඟට යනකොට පඹයෙක්. දැන් මෙයාට පවතින ස්වභාවයත් පේනවා. ලෝකයා රාග, ද්වේෂ ඇති කරගෙන දුක් විඳින ස්වභාවයත් පේනවා. මෙන්න මේ මාර්ගයෙ ඇවිල්ලා පඹයා කියලා දැක්කොත් මේ මනුෂ්‍යයා කියලා දුක් විඳින මේ ඔක්කොම දුක දිරායන හැටිත් පේනවා. ඒකට මෙන්න මෙහෙම එන්න ඕන කියලත් දකිනවා. දැකලා මෙයා ආපනු එනවා මෙයා තමන්ගෙ අදහස කියනවා. මනුෂ්‍යයෙක් කියලා හිතුවට ඔතන මනුෂ්‍යයෙක් නෑ. ඔතන පවතින්නේ මෙන්න මෙහෙම ධර්මභාවයක්. ඒ ධර්මභාවය නොදන්නාකම නිසා වැරදි අදහසක් ඕගොල්ලො ඇතිකරගෙන තියෙන්නේ. ඒ අදහස නිසයි ඕගොල්ලො මේ රාග, ද්වේශ, මෝහ ඇතිකරගෙන දුක් විඳින්නේ.

පවතින්නේ පඹයා, පඹයා වූ තැන පඹයා බව නොදන්නාකම නිසා මනුෂ්‍යයා කියලයි කල්පනා කරන්නේ. ඒ කියන්නේ ළඟට ගිහිල්ලා නැති හිත්දා. මනුෂ්‍යයා කියලා කල්පනා කරන නිසයි මනුෂ්‍යයා කියලා දැනගන්නේ. මනුෂ්‍යයා කියලා දැනගත්තම මනුෂ්‍යයා ගැන ඇලීම ගැටීම ඇතිවෙන විදියටයි හිතන්නේ. ඒ හිත්දයි මේ දුක් දොමනස් එන්නේ. එතකොට පඹයා හැටියටම දැක්කොත් මනුෂ්‍ය මට්ටමේ එන ඇලීම් ගැටීම් සහ ඒ නිසා එන දුකත් නැතිවෙනවා. මේ විදියට ගිහිල්ලා බලන්න කිවුවම. මෙයා කියන්නේ බොරුවක් වෙන්න බෑ කියලා විශ්වාසය තියන කොටසකුත් ඉන්නවා. මොන බොරුද ඔය කියන්නේ කියලා පිළිනොගන්න කොටසකුත් ඉන්නවා.

ඉතින් ඔතනින් තමයි ශ්‍රද්ධාව තීරණය කරන්නේ.

තථාගතයන් වහන්සේ කෙරේ ශ්‍රද්ධා මාත්‍රයක්, ප්‍රේම මාත්‍රයක් කියලා. එහෙම විශ්වාසය තියාගෙන ගිහිත්. පඹයා දැකලා මනුෂ්‍ය මට්ටමේ එන දුකින් මිඳෙන ලෝකයාට තමයි රහතන් වහන්සේ කියලා කියන්නේ. පඹයා වූ තැන පඹයා බව නොදන්නා එකයි අවිද්‍යාව කියලා කියන්නේ. අවිද්‍යාව නිසා හටගන්න සංඛාර තමයි මනුෂ්‍යයා කියලා කල්පනා කරන එක. දැන් මනුෂ්‍යයා කියන එක වැරදි දැක්ම. මිථ්‍යා දිට්ඨි. දැන් මනුෂ්‍යයා

හොඳයි - ලෝභය.

මනුෂ්‍යයා හරකයි - ද්වේශය

කැමති අකැමති නැතත් මනුෂ්‍යයා කියලා ගන්න බව මෝහය. දැන් මනුෂ්‍යයා කියන මට්ටමේ අපි ඉන්න කොට අපි දන්නේ නෑ අපි මෝහයකයි ඉන්නේ කියලා. මෙන්න මෙහෙම ඉන්න ලෝකෙක තමයි

බුදුරජාණන් වහන්සේ පහළ වෙන්නේ. පහළ වෙලා තනියම මනුෂ්‍යයා කියලා රාග ද්වේෂ මෝහ ඇතිකරගන්න, අඬන වැලපෙන ලෝකෙක පඬයා බව දකිනවා. දැකලා බුදු රජාණන් වහන්සේ දේශනා කරනවා මට මේ පේන යථාර්ථය ඔයගොල්ලෝ දැක්කොත් ඔයගොල්ලන්ටත් කවදාවත් මේ ජරා මරණ දුක ඇතිවෙන්නේ නැහැ. එතකොට ධර්මභාවයක් තියෙන්නේ මේ විදියට පෙන්නනවා. එහෙම පෙන්නුවා කියලා, ඒ පිළිබඳ අපට දැනුමක් ආවා කියලා මනුෂ්‍ය හැඟීම ගෙවෙනවද අපිට.

යම් දවසක අපිට මේ පෙන්නපු මාර්ගයේ ගිහිල්ලා පඬයා බව දකින්න පුළුවන් වුනොත්, එදාට අපිටත් පුළුවන් අර මනුෂ්‍යයා නිසා ආපු සියලු දුක් නැති කරන්න.

අපි දැන් මෙව්වර කල් හිතාගෙන ඉන්නේ අවිද්‍යාව කියලානේ. අපි දන්නා බව අවිද්‍යාවයි කියලා දැනගන්නාම හරි. ඇයි ඒ?

පඬයා වූ තැන පඬයා බව නොදන්නාකම නිසා අද අපි මනුෂ්‍යයා කියලා දන්නවා නම්, අද අපිට අවිද්‍යාව කියලා හම්බවෙන්නේ අපි අද දන්නා බව. තේරෙනවාද?

අද අපිට ලෝකේ තුල කුමන හෝ දැනුමක් තියෙනවා නම් මේ හැම දැනුමක් ම අවිද්‍යා ප්‍රත්‍යයෙන්, අවිද්‍යා සම්ප්‍රේෂයෙන් උපන්න එක්ක. ලෝකේ තුල දැක්මක්. අර පඬයා වගේ දකින තැන ලෝකේට අයිති නෑ. මනුෂ්‍ය මට්ටමට අයිති නෑ. මනුෂ්‍යයා කියන මට්ටමේ ජරා, මරණ, දුක ලැබෙන්නේ නෑ. ඉතින් මෙන්න මේ ටිකයි අපේ ඉලක්කේ වෙන්න ඕන. එතන පඬයා වගේ තමයි මම පෙන්නුවේ චිත්ත, චෛතසික, රූප කියලා පරමාපියන් තියෙන්නේ. රූපය ගත්තහම සත්ව පුද්ගල ආත්ම භාවයෙන් ඇස්, කන්, දිව, නාස මොකුත් නෑ. ධාතුයි එබඳු වූ ධාතු මාත්‍රයක් නිසා මේ වේදනා, සංඥා චේතනා කියන නාම ධර්ම පහළ වෙනවා. ඒ නාම ධර්ම තමයි අපි දැනගන්නේ.

එතකොට මේ සිද්ධිය නොදන්නාකම නිසා අපි හිතම දෙකට බෙදා ගන්නවා. පේන වේදනා, සංඥාම දෙකට බෙදාගන්නවා. මේ පේන්නේ රූපය, මේ ඇහෙන්නේ ශබ්දය. මේ ඇහැ. මේ කණ, මේ දිව, මේ නාසය, මේ ශරීරය කියලා. අපි මේ මනසම දෙකට බෙදාගෙන ඉන්නේ. ඉතින් මේ ටික අපි තේරුම් ගන්න ඕන. අපිට හම්බවෙන මේ දේ යථාර්ථය නෙමෙයි. මේ ටික ගවේෂණය කරලා, විශ්ලේෂණය කරලා යථා භූත ස්වභාවයට ආවොත් එදාට චිත්ත, චෛතසික, රූප කියන

හැන දකිනකොට මේ තමයි දුකේ කෙළවර, දුකේ අවසානය.

මෙතෙන්ට ආවහම පංච උපාදානස්කන්ධ දුක - සත්ව පුද්ගල ආත්ම භාවයෙන් අපි විඳින හැම දුකක්ම නිරුද්ධ වෙනවා. එතකොට ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය කියන එක තියෙන්නෙ මෙන්න මේ පරමාර්ථ වූ ධර්මයන් මුල් කරගෙන.

ඉතින් මාර්ගය උපදින්නත් අපිට මාර්ගයක් තියෙන්න ඕන. ඒ නින්දා තමයි ඉස්සෙල්ලා පංච උපාදානස්කන්ධයේ අපි අනිත්‍ය වශයෙන්, දුක් වශයෙන්, රෝග වශයෙන්, උලක් වශයෙන්, ගඩු වශයෙන් බලන්නෙ. මේ ටික දැනගෙන මේ ටික කරන්න ඕන. කරනකොට තීවරණ අඩු වෙනවා. තීවරණ අඩු මනසකටයි මේ ටික පේන්නෙ. එතකොට ලෝකය අනිත්‍ය දෙයක්, දුක් දෙයක්, අනාත්ම දෙයක් කියලා දැක්කොත් තමයි අපිට ලෝකෝත්තර ඥාණ දර්ශනයකට එන්න පුළුවන්. එදාටයි දුකේ කලකිරෙන්නෙ. එතෙක් කලකිරෙන්නෙ නෑ. එතකොට දුකේ කලකිරෙන්න නම් සියළු දෙයම අනිත්‍ය හැටියට, දුක් හැටියට, අනාත්ම හැටියට දකින්න ඕන. දැක්මට තමයි අර මං මිම්මක් දන්නෙ. මොකක් ද මිම්ම? අර අශූචි ටිකක් පාරෙ තිබුනොත් අසුභ ගැන හිතුවත් හැතත් අසුභයි කියලා තේරෙනවනේ. එතකොට අපි කරන්න ඕන අර යථාර්ථය දැනගෙන ලෝකෙ අනිත්‍ය, දුක්ඛ, අනාත්ම හැටියට දකින මට්ටමට ගන්න ඕන. එහෙම දකින්න තමයි බුදු රජාණන් වහන්සේ ඔය නොයෙක් කමටගත් අසුභය එහෙම, පෙන්නලා තියෙන්නෙ. එතකොට අසුභයි කියන දැක්ම අපිට ආපු දවසට තමයි අපිට ලෝකෝත්තර මාර්ග දර්ශනයක් උපදින්නෙ. එතෙක් අපි මේකෙන් අතහැරෙන්නෙ නෑ. මොකද මං අර අසුභය කියන එකටත් දකින මට්ටමක උපමාවක් තියෙන්නෙ. දැන් පාරෙ තියෙන අශූචි ටිකක් අශූචියි කියලා අපි දකින්න ඕන නේ. නේ ද? මළකුණක් හරි ඒක අසුභයි අසාරයි කියලා දකිනවා අපි. ඒ හින්දා ඒක සාක්කුවේ එහෙම දාගන්නවද අපි? ඇයි දාගන්නෙ නැත්තෙ?

අසුභයි. ජරාවයි කියලා පේනවා.

කවුරු හරි කිව්වොත් නෑ නෑ සුභයි කියලා මේක.

ඒත් ගන්නෙ නෑ.

නමුත් දැන් අපිට අසුභ වුනාට තිරිසන් ගත සතෙක් ගත්තොත් කබරයෙක් හරි බල්ලෙක් හරි ගත්තොත් මේ සතාට මේක අසුභද?

එතකෙට මේ සතා මේකට කැමතියි නේ. ඇයි කැමති. එයාට අසුහය නොපෙනෙන නිසා. ජරා මරණ දුක නොපෙනෙන නිසා. එතකොට අපිට මේ තිරිසන්ගත සතාට බණ කියන්න වුනොත්, අපිට කියන්න වෙනවා මෙහෙම.

‘මේ මළකුණට ඔයා කැමති වුනාට මේකෙ තියෙන අසුහ බව නොදන්න නිසයි මේකට කැමති වෙලා තියෙන්නෙ. අපිට පේන මට්ටමට අසුහය ඔයාට එළඹ සිටියොත්, ඇත්ත ඇති හැටියෙ දැක්කොත් ඔයාවත් ඕකට කැමති වෙන්නෙ නෑ. ඒ හින්දා මෙන්න මේ විදියට කරලා පාරක් තියෙනවා ඔය මළකුණට තියෙන තණ්හාව අයිත් කරන්න. එතකොට මළකුණට හැන්නම් අශුව් ටිකට තියෙන තණ්හාව අයිත් කරන්න නම් ඒක අශුව් බවම පේන්නම ඕන නේද? එහෙම නැතුව හරියන්නෙ නෑනෙ. නැතුව මේක සුහයි කියලා පෙනෙද්දි බලෙන්, ‘නෑ කොච්චර වුනත් මේකෙන් දුක එනවා. හොඳ නෑ මේකට කැමති වෙන්න’ කියලා කිවුවට රාග අනුසය එයාට එහෙමම හිටිනවා. නේද? එතකොට රාග අනුසය නැති වෙන්නෙ අරම අශුව් කියලා පෙනෙන මට්ටමට ආවොත්, එතකොට ඒ ගැන හිතන්න ඔනෙන් නැහැනේ. නේද? එතකොට පහු කාලෙක දි මේ තිරිසන්ගත සතා මොකද කරන්නෙ අපි කියමු බල්ලෙක් කියන්නකො. මේ සතා එහාට, මෙහාට දුවන්නෙ නැතිව ඕක දිහා බලාගෙන මේක අසුහයි, අශුව්යි කියලා හිත හිනා හිටියොත් පහු කාලෙක දි අර ශුභ සංඥාව ගෙවිලා අසුහ සංඥාව දකින මට්ටමට එනවා. අපි දකින මට්ටමට ආවොත් එයත් ඕකට ඇලෙන්නෙ නෑ. දැන් ඒකෙන් මම මතක් කරන්න ඕන.

දැන් අපි සන්වයො, පුද්ගලයො කියලා බොහොම ආශාවෙන් මේ ලෝකය ඇසරු කරන තැනක් තියෙනවා. එතකොට මේක අසුහ බව අසාර බව අනිත්‍ය බව නොදන්න නිසා. එතකොට ඒ නොදන්න බව නිසා මේක සුහයි කියන දැක්මක් අපිට ඇවිල්ලා. මේ සුහයි කියන දැක්ම අපිට නැති කරන්න පුළුවන් ටිකක් ඒක තුලම බලාගෙන මේක සෙම, සොටු, මළ මුත්‍රා වලින් හැදිලා තියෙන්නෙ මේක අසුහයි අසාරයි කියලා බලන්නත් පුළුවන්. ඒ වුනාට අවිද්‍යා අනුසය තියෙනවා එතකොට අපිට පුළුවන් දැන් මෙහෙම බලන්න.

බුදු රජාණන් වහන්සේ දේශනා කරනවා දැන් තිරිසන්ගත සතා හිටපු තැන වගෙයි අපි ඉන්නෙ. අර අශුව් ටික හම්බවෙන තැන තිරිසන්ගත සතා හිටියෙන බොහොම ලෝභයෙන් ඒකට. ඒ වගේ දැන් මේ ලෝකය හම්බවෙන තැන අපි ඒ අශුව් ටික හම්බවෙන තැන අපේ

මානසික මට්ටමක් තිබුනේ. ඒක පිළිබඳ කරන ඒ මට්ටම වගේ බුදු පසේ බුදු මහ රහතන් වහන්සේලාට මේ ලෝකය. මේ ලෝකය ගැන බුදු පසේබුදු මහ රහතන් වහන්සේලා දේශනා කරනවා මේක අසුහයි. අසාරයි, අනිත්‍යයි, දුකයි එහෙම දේශනා කරන්නෙ ඇයි?

මේකෙ යථාර්ථයක් තියෙනවා. ඒ ටික දකින හින්දා. බුදු රජාණන් වහන්සේ දේශනා කරනවා. මේ ලෝකය මට පේන විදියට ඔයගොල්ලොත් දැක්කොත් යම් කලක, එදාට ඔයගොල්ලො මේ දුකේ කලකිරෙනවා. ඒ හින්දා මෙන්න මෙහෙම බලන්න කියලා අපිට මේ ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය පෙන්නවා. එතකොට මේ ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය තියෙන්නෙ නිවනට හැරිලා, නිවනට නැමිලා, නිවනට බරව, ලෝකයට හැරිලා, ලෝකයට නැමිලා, ලෝකයට බරව නෙමෙයි පවතින යථාර්ථයට හිත තබලා තථාගතයන් වහන්සේ පෙන්වා වදාල විදියට නුවණින් ධර්මය සම්මර්ශනය කරන්න ඕන. කොච්චර දුරට කරන්න ඕනෙද? මේ ලෝකය අනිත්‍ය දෙයක්, දුක් දෙයක්, අනාත්ම දෙයක් කියන දැක්ම එනක්මම.

එදාට දුකේ කලකිරෙනවයි කියන එක ඉබේමයි වෙන්නෙ. අපිට හිතලාවත් පුළුවන්කමක් නෑ එදාට සුභයි කියලා ගන්න. අර පාරෙ තියෙන අශුව ටික අපිට සුභයි කියලා හිතුවටවත් ඒක සාක්කුවේ දාගන්න නම් අපි කැමති වෙන්නෙ නෑ. සුභයි කියන වචනෙ කිවුවත් ඇතුලෙන් දන්නවා මේක අසුහයි, අශුවයි කියලා. මෙන්න මේ මට්ටමටම අපේ මනස එන්න ඕන. ඔය මට්ටම තමයි අපේ මේ මාර්ග ඔහ්මවරියාවේ අවසානය.

ඊට මෙහා කිසිම තැනක නිෂ්ඨාවක් නෑ. අවසානයක් නෑ. එතකොට මේ මට්ටමට එන්න උපායවල් ගොඩක් තියෙනවා. ඉතින්, තණ්හා අනුසය කියන එක යනවා මේ ලෝකෙ සත්ව, පුද්ගල, ආත්ම භාවයෙන් හම්බවෙන තැනටම. උදාහරණයක් හැටියට මේ නාම රූප පිරිසිඳු නොදන්නාතාක් මේ අවිද්‍යාව කියන එක යනවා.

දැන් ඔයගොල්ලන්ට දැන් මෙහෙම දකිනකොට හම්බවෙනවනෙ රූපයක් නේද? කෝ එතකොට නාමය? දැන් අපි මේ පෙනෙන අරමුණේ නාම රූප දෙක පිරිසිඳු දකින්න ඕනනේ. තේරෙනවා නේද?

- දිවා ආහාර විවේකය -

ප්‍රශ්න රාශියක් අහලා තියෙනවා. එවිට උත්තර ලැබෙන්නත් එක්ක. විශේෂයෙන් මට තේරුනා. මම උදේ කටාකළ දහමි කරුණු ස මස්ටියක් වශයෙන් මේ පින්වතුන්ට අවබෝධ ලබා ගන්න අපහසුයි කියලා. මං ඒක ටිකක් ඊට සරලව වෙනත් ආකාරයකින් දේශනා කරන්නමි.

ඉස්සෙල්ලා අපිට තේරුම් ගන්න වෙනවා පංච උපාදානස්කන්ධය කියන්නේ මොකක් ද කියලා.

රූප උපාදානස්කන්ධය

වේදනා උපාදානස්කන්ධය

සංඛාර උපාදානස්කන්ධය

විශ්‍රාන උපාදානස්කන්ධය කියන එක දන්නවනේ.

අපි පංච උපාදානස්කන්ධය කියන එක තේරුම් ගත්තහම මේ ප්‍රශ්නය අපිට ලිහාගන්න පුළුවන්.

යම් රූප, වේදනා, සංඥා, සංඛාර විශ්‍රාන කියන ස්කන්ධයක උපාදානය පතිත වේ නම්, උපාදානය බැස ගනී නම්, පවතී නම් ඒකට කියනවා පංච උපාදානස්කන්ධය කියලා. උපාදානය අනිකක්, උපාදාන ස්කන්ධය අනිකක්. ඒත් මේ උපාදානය, උපාදාන ස්කන්ධ කෙරෙහියි පවතින්නේ. උදාහරණයක් කළොත් මම, බෝතලේකට සිති දැම්මොත් අපි, බෝතලේ සිති ද?

විදුරු වලින් හඳුපු බෝතල්නේ. අපි කියමු. විදුරු බෝතලයක් එතකොට සිති දැම්මහම මේ බෝතලේට අපි මොකක්ද කි යන්නේ. සිති බෝතලේ. සිති බෝතලේ කියන එකෙන් අපි නිථිවචනය කරන්නේ මොකක් ද? බෝතලේ සිතියි කියන අර්ථය නෙමෙයි නේද? සිති බෝතලේ කියනවා. සිති ටික වගේ කියලා දකින්නකො උපාදානය. පෝතලේ වගේ කියලා දකින්නොක ස්කන්ධ ටික. එතකොට මේ සිති ටික බෝතලේට දැම්මහම මේකට කියන්න වෙනවා මොකක් ද සිති බෝතලේ කියලා. මේ උපාදානය මේ ස්කන්ධයන්ට බහාලුවම මේකට කියන්න වෙනවා මොකක් ද? උපාදාන ස්කන්ධ කියලා. එතකොට නමුත් උපාදාන ස්කන්ධ කියන කොට, සිති බෝතලේ කිවුවත් අපි දත යුතුයි. සිති ටිකයි දෝෂෙ, බෝතලේ දෝෂෙ නෑ,

තේරුණාද?

උපාදාන ස්කන්ධ කියන තැන උපාදානයයි දෝෂෙ, උපාදාන ස්කන්ධයන්ගේ දෝෂයක් නැහැ. එතකුදු වුවත් ප්‍රශ්නයක් තියෙනවා. දැන් පත්‍රකාලෙක දී බෝතලෙන් සිති අයිත් කළොත් මේකට මොකක්ද කියන්නේ. සිති දාපු මතකෙ තියෙනවාක් ඒත් අපි කියන්න නැද්ද සිති

බෝතලේ කියලා. ගෙදර මේ බෝතලේට සිනි ගොඩක් කල් දැමීමා සිනි ඉවර වුනා. දැන් මේකට සිනි බෝතලේ කියන්නේ නැද්ද? කියනවා. එතකොට සිනි බෝතලේ කියන්නේ සිනි තියෙනවටද? එහෙනම්?

දාපු හුරුව තියෙන හින්ද. ඒ හුරුවත් නැති වුනොත් මේකට සිනි බෝතලේ කියන්නේ නෑ නේද?

බැරවෙලාවත් මේක බෝතලේ සිනි වුනා නම් මේකට වෙන මොකවත් බහාලන්න පුළුවන්ද? බෑ. දැන් බෝතලේ සිනි නොවුන හිසා -

සිනි දාපු හිසා බෝතලේ වෙච්ච හින්දා -

මේකට පිරි දාන්න පුළුවන්. එතකොට අපි කියනවා පිරි බෝතලේ. ලුණු දාන්න පුළුවන්. එතකොට ලුණු බෝතලේ. හාල් දාන්න පුළුවන්. හාල් බෝතලේ. එහෙම නම් කියන්නේ නෑ නේ ද?

ඒ වගේ මේ ස්කන්ධ ටිකට සංයෝජන බහාලන්න පුළුවන් එතකොට ස්කන්ධයන්ට කියනවා සංයෝජනියයි. උපදානය බහාලන කොට උපදානියයි.

කාම ඕස, දිරිඬි ඕස, භව ඕස, අවිද්‍යා ඕස කියන ඕස බහාලන කොට ඕසනියයි. යෝගනියයි. ග්‍රන්ථනියයි. නිවරණනියයි කියලා කියන්න පුළුවන්. මේ බෝතලේට දාන දාන ඒවයිත් නම් කරන්න පුළුවන්. නමුත් මේ බෝතලේ අපි දකින්න ඕන. මේ දාන ද්‍රව්‍ය එකක්වත් බෝතලේ නෙමෙයි. නේද?

නමුත් යම් දවසක දී මේ සිනි ටික, පිරි ටික අයිත් කළත් කාලයක් යනකම් අපිට කියන්න වෙනවා මේකට සිනි බෝතලේ, පිරි බෝතලේ කියලා. නේද?

එතකොට අපි දැන් කරන්න ඕන දේ තමයි, මේ බෝතලේට සිනි දාන්නේ නැතුව, පිරි දාන්නේ නැතුව ඉන්න ඕන. සිනි දාද්දි මේ බෝතලේ සිනි තියෙන හුරුව නැති කරන්න පුළුවන් ද? මං කියන එක තේරෙනවද? නැමදාම සිනි දාද්දි මේ බෝතලේට සිනි බෝතලේ කියපු හුරුව අයිත් කරන්න බැහැ. ඒක අයිත් කරන්න නම් සිනි නොදා ඉන්න ඕන. සිනි නොදා හිරිපත් ඒ හුරුව එක පාරටම අයිත් වෙන්නේ නැහැ. ටික කාලයක් ගියාට පස්සෙයි ඒ සිනි නොදා ඉන්න හුරුව හෝ අයිත් වෙන්නේ නේද?

එතකොට ඒකට කියන්නේ නෑ සිනි බෝතලේ කියලා. පංච උපදානස්කන්දයේ උපදානය ඇතිනොවන විදියට කටයුතු කළහම උපදානය නැතිවෙනවා. ඒ වුනාට ක්ලේශ අනුසය, තණ්හා අනුසය

හිඳෙන්නෙ නෑ. තව දුරටත් මෙහෙම මෙහෙම කරනකොට තමයි තණ්හා අනුසය හිඳෙන්නෙ. ඵදාට මේකට කියන්නෙ නෑ, අනුසය පංච උපාදාන ස්කන්ධ කියලා. ස්කන්ධ කියනවා. එතකොට ඒක මෙහෙම දත යුතුයි. ඔතනදී තමයි ටිකක් ප්‍රශ්න එන්නෙ.

දැන් පංච උපාදානස්කන්ධය කියන තැන අපිට හම්බවෙනවා උපාදාන සහිත බවක්. මුල් කාලයේ දී. දෙවනුවට උපාදානය දුරු වුනාට උපාදාන වූ තුරුව දුරු වෙන්නෙ නෑ. ඒ ටිකත් දුරු වුනොත් අපිට ඵදාට මේ සිහි බෝතලේ කියන්නෙම නෑ වගේ. මේ ආයතනයන්ට ඇහැ, කණ, දිව, නාසය, ශරීරය කියන මට්ටම කියන්නෙත් නැතුවම. මොකද දැන් මේ තණ්හාව උපාදානයයි. තණ්හාව හිසයි උපාදාන වෙන්නෙ. ඇහැ උපාදානියයි. අපි රූපය පිරිසිඳ දැක්ක දවසට, අපි ධාතුව පිරිසිඳ දැක්ක දවසට මේකට කියන්නෙ නෑ උපාදානිය ධර්ම කියලවත්. මෙන්න මෙතෙන්ට එතකම් අපේ දහම වැඩෙන්නට ඕන. මං ඕකට වෙන උපමාවක් ගන්නම්.

